

بناسبت آئین ملی بزرگداشت پنجاه سال شاهنشاهی پهلوی

وزارت امور خارجه

کلیاتی درباره:

روابط دولت شاهنشاهی ایران

با اروپای غربی

«حوزه مسؤلیت اداره سوم سیاسی»

اداره انتشارات مدارک
بهمن ماه ۲۵۳۵ شاهنشاهی

تیمه‌کننده: اداره سوم سیاسی

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text below the emblem.

Handwritten text below the previous line.

Large handwritten text block, possibly a main title or a significant section header.

Handwritten text block.

Handwritten text block.

Handwritten text block.

Handwritten text block at the bottom right of the page.

بمناسبت آئین ملی بزرگداشت پنجاه سال شهنشاهی پهلوی

وزارت امور خارجه

کلیاتی درباره:

روابط دولت شهنشاهی ایران

با اروپای غربی

«حوزه مسئولیت اداره سوم سیاسی»

اداره انتشارات و مدارک
بهمن ماه ۲۵۳۵ شهنشاهی

تستیه کننده: اداره سوم سیاسی

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

بمناسبت آئین ملی بزرگداشت پنجاه سال شاهنشاهی پهلوی

36

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مندرجات

شماره صفحه

۱	پیش گفتار
۷	روابط ایران و آلمان
۱۷	روابط ایران و انگلستان
۲۷	روابط ایران و ایتالیا
۳۲	روابط ایران و اتریش
۳۸	روابط ایران و اسپانیا
۴۱	روابط ایران و ایرلند
۴۲	روابط ایران و ایسلند
۴۳	روابط ایران و بلژیک
۴۶	روابط ایران و پرتغال
۴۷	روابط ایران و دانمارک
۴۹	روابط ایران و سوئد
۵۲	روابط ایران و سوئیس
۵۵	روابط ایران و فرانسه
۶۴	روابط ایران و فنلاند
۶۶	روابط ایران و لوکزامبورگ
۶۷	روابط ایران و مالت
۶۸	روابط ایران و نروژ
۷۰	روابط ایران و واتیکان
۷۱	روابط ایران و هلند
۷۴	روابط ایران و یونان
۷۶	فهرست منابع و مآخذ

تاسیس و ترقی	۱
تاسیس و ترقی	۲
تاسیس و ترقی	۳
تاسیس و ترقی	۴
تاسیس و ترقی	۵
تاسیس و ترقی	۶
تاسیس و ترقی	۷
تاسیس و ترقی	۸
تاسیس و ترقی	۹
تاسیس و ترقی	۱۰
تاسیس و ترقی	۱۱
تاسیس و ترقی	۱۲
تاسیس و ترقی	۱۳
تاسیس و ترقی	۱۴
تاسیس و ترقی	۱۵
تاسیس و ترقی	۱۶
تاسیس و ترقی	۱۷
تاسیس و ترقی	۱۸
تاسیس و ترقی	۱۹
تاسیس و ترقی	۲۰
تاسیس و ترقی	۲۱
تاسیس و ترقی	۲۲
تاسیس و ترقی	۲۳
تاسیس و ترقی	۲۴
تاسیس و ترقی	۲۵
تاسیس و ترقی	۲۶
تاسیس و ترقی	۲۷
تاسیس و ترقی	۲۸
تاسیس و ترقی	۲۹
تاسیس و ترقی	۳۰
تاسیس و ترقی	۳۱
تاسیس و ترقی	۳۲
تاسیس و ترقی	۳۳
تاسیس و ترقی	۳۴
تاسیس و ترقی	۳۵
تاسیس و ترقی	۳۶
تاسیس و ترقی	۳۷
تاسیس و ترقی	۳۸
تاسیس و ترقی	۳۹
تاسیس و ترقی	۴۰
تاسیس و ترقی	۴۱
تاسیس و ترقی	۴۲
تاسیس و ترقی	۴۳
تاسیس و ترقی	۴۴
تاسیس و ترقی	۴۵
تاسیس و ترقی	۴۶
تاسیس و ترقی	۴۷
تاسیس و ترقی	۴۸
تاسیس و ترقی	۴۹
تاسیس و ترقی	۵۰

پیش گفتار

موضوع این رساله بررسی تحولات روابط خارجی ایران با کشورهای اروپای غربی در طول پنجاه سال سلطنت پرافتخار دودمان پهلوی است . اروپای غربی از نظر سازمان وزارت امور خارجه حوزه مسئولیت اداره سوم سیاسی است . این اداره یکی از ادارات نه گانه سیاسی وزارت امور خارجه است که هرکدام یک منطقه جغرافیائی با سیاسی را در بر میگیرند . همانطورکه متذکر گردید حوزه مسئولیت اداره سوم سیاسی اروپای غربی است البته اروپای غربی بمعنای سیاسی نه جغرافیائی . باین معنی که غیر از کشورهای سوسیالیست اروپای شرقی ، که در حوزه مسئولیت اداره دوم سیاسی قرار دارند ، کلیه کشورهای اروپائی اعم از اروپای شمالی ، غربی ، جنوبی و مرکزی را شامل میشود .

در حال حاضر کشور ایران با ۲۰ کشور اروپای غربی یعنی تمام کشورهای اروپای غربی رابطه سیاسی در سطح سفارت دارد . در ۱۴ کشور سفارت مقیم دارد که عبارتند از : آلمان فدرال اتریش - اسپانیا - انگلستان - ایتالیا - بلژیک - دانمارک - سوئد - سویس - فرانسه - نروژ - واتیکان - هلند - یونان . و در ۶ کشور سفیر آکر دپتیه دارد ، یعنی سفرای شاهنشاه آریامهر در کشورهای مجاور یا نزدیک نزد رؤسای این کشورها آکر دپتیه هستند . کشورهای اخیر عبارتند از جمهوری ایرلند - ایسلند - پرتغال - فنلاند - لوکزامبورگ - مالت .

ما در حال حاضر به پیروی از اصول سیاست مستقل ملی ایران با کلیه کشورهای مذکور روابط حسنه مبتنی بر احترام متقابل و تفاهم کامل و همزیستی مسالمت آمیز و همکاری مثبت گسترده ای داریم . و این وضع ثمره کوشش خستگی ناپذیر سر دودمان خاندان پهلوی اعلیحضرت رضا شاه کبیر در راه تامین استقلال ملی و رهبری خردمندان اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر است که با طراحی اصول سیاست مستقل ملی ایران جائی و مقامی شایسته و برجسته در جامعه بین المللی برای کشور ما باز کرده اند .

در طول پنجاه سال سلطنت دودمان پهلوی کشور ما از یک دوران آشفته بدون

سیاست خارجی مشخص که در آن روابط خارجی سالم سیاسی و اقتصادی بمعنای واقعی وجود نداشت بدوره ای رسیده است که روابط و مناسبات ما با کشورهای خارجی، منجمله کشورهای اروپای غربی، براساس حقوق مساوی و احترام متقابل و همکاریهای وسیع ثربخش قرار گرفته است. برای بررسی خطوط اصلی و خصوصیات این تحول سریع، بعنوان مقدمه یک تقسیم بندی زمانی مراحل تحول لازم است. مراحل این تحول رابه چهار مرحله میتوان تقسیم بندی کرد که برای روشن شدن آنها، نگاهی سریع به یک مرحله قبل از آن یعنی دهه قبل از کودتای سوم اسفند ۲۴۷۹ ضروری است.

دهه قبل از کودتای سوم اسفند ۲۴۷۹

در این دوران که دنباله قریب به یک قرن دخالتهای بیگانگان در امور داخلی و روابط خارجی ما بود کشور ما سیاست خارجی معین و مشخص و بالطبع روابط خارجی صحیح و سالمی نداشت و نمیتوانست داشته باشد. زنجیرهای سیاسی و اقتصادی عهد نامه ترکمانچای، که بین ایران و روسیه منعقد شده بود، نه تنها دست و پای ما را در روابطمان با این کشور بسته بود، بلکه روابط با سایر کشورها را نیز مقید کرده بود. فصل هفتم و هشتم عهد نامه ترکمانچای که حق قضاوت کنسولهای روسیه را در ایران شناخته بود استقلال سیاسی و فصل دهم آن با تعرفه گمرکی تحمیلی استقلال اقتصادی ما را از میان برده بود. کشورهای دیگر هم که با ایران روابطی داشتند براساس قرار دادها و یا بر اساس اصل کامله الوداد از همین مزایا و امتیازات استفاده میکردند.

ملکیتی که از نظر سیاسی و اقتصادی وابسته به قدرتهای خارجی باشد طبیعی است که نمیتواند روابط خارجی مستقل و سالمی داشته باشد. بخصوص اینکه ایران از مدتها قبل از آن صحنه رقابت دو قدرت بزرگ استعماری آنموقع یعنی روسیه و انگلستان قرار گرفته بود و سیاست خارجی ما، اگر بتوانیم بر آن نام سیاست خارجی بگذاریم، عبارت از نوسان از طرف این قدرت خارجی بطرف آن قدرت خارجی با عوض شدن این صدراعظم یا آن وزیر بود. در واقع تاریخ روابط خارجی ما در این دوره به روابط، آنهم روابط یک جانبه، باد و قدرت مذکور خلاصه میشود.

البته در این دوره ما با ۹ کشور منجمله ۴ کشور اروپائی دیگر ، علاوه بر انگلستان ، روابط سیاسی متقابل داشتیم ولی این روابط ، لاقلاً از طرف ما ، صوری و تشریفاتی بود . این کشورها در ایران نماینده سیاسی داشتند و ما نزد آنها سفرائی داشتیم . ولی روابط ما با آنها اولاً " بر اساس منافع و احترام متقابل استوار نبود . با حق قضاوت کنسولی از نظر سیاسی از همان مزایا و امتیازات دو قدرت بزرگ استفاده میکردند و با تعرفه گمرکی یادگار ترکمانچای روابط اقتصادی آنها با ما جز جلوگیری از ایجاد صنایع ملی و فروش کالاهای آنها در ایران حاصلی برای ما نداشت . ثانیاً " تماس و رابطه ما با آنها مشروط به حفظ منافع دو قدرت بزرگ استعماری و موافقت آنها بود . یکی از نمونه های بارز این مطلب کارشکنی ها و مخالفت هائی بود که منتهی به خاتمه کارموران شوسترو و کارشناسان امریکائی و مراجعت آنها به کشورشان است .

سازمان وزارت امور خارجه در آن دوره یکی دیگر از شواهد این موضوع است . در سالنامه وزارت امور خارجه که در سال ۲۴۷۲ شاهنشاهی در زمان وزارت پرنس میرزا محمد علی خان علاء السلطنه منتشر شده فهرست ادارات سیاسی وزارت امور خارجه بشرح زیر ذکر شده است :

۱- اداره تحریرات انگلیس

۲- اداره تحریرات روس

۳- اداره تحریرات عثمانی

۴- اداره تحریرات دول غیر همجوار

از طرف دیگر در همین سالنامه فهرست نمایندگان کنسولی دو قدرت بزرگ را می بینم . انگلستان و روسیه جمعاً ۶۵ نمایندگی کنسولی در شهرها و قصبات و حتی دهات ایران داشتند . در این سالها دیپلماسی ما نه تنها قدرتی در مقابل سفارتخانه ها و کنسولگریهای خارجی نداشت بلکه سفرای خودمان هم مقید به اطاعت از دستورات دولت نبودند . مثال سفیری که بعد از بیست سال ماموریت در یکی از کشورهای اروپائی از تحویل سفارت به سفیر جدید خودداری کرد و در نتیجه در آن واحد در یک شهر دو سفارتخانه با دو پرچم افراشته داشتیم و عاقبت موجب وضع قانون ۱۶ فروردین ۲۴۸۱ راجع به تحدید مدت اقامت ماموران ایران در خارج شد . از نمونه های روشن این مطلب است . درباره هرج و مرج دیپلماسی و روابط خارجی ایران که جزئی از آشفتنگی کلی مملکت در این دوران است مطلب بسیار گفته شده و بسیار میتوان گفت . کودتای

سوم اسفند ۲۴۷۹ نقطه پایانی بر این وضع غیر قابل دوام گذاشت .

۱- از کودتای سوم اسفند تا الغاء کاپیتولاسیون ، اردیبهشت ۲۴۸۶

علیحضرت رضا شاه کبیر تا سال ۲۴۸۴ در سمتهای وزیر جنگ و ریاست وزراء کوشش خود را مصروف آرام ساختن مملکت و کوتاه کردن دست ایلات و عشایر دست نشانده خارجیها کردند . بعد از جلوس بر تخت سلطنت به فراهم ساختن اوضاع واحوالی که مساعد برای قطع نفوذ بیگانگان در ایران باشد پرداختند و تشکیلات جدید عدلیه زمینه را برای اعلام الغاء کاپیتولاسیون که مانع بزرگ تامین استقلال ملی و استقرار روابط سالم با کشورهای خارجی بود فراهم ساخت . بخشنامه معروف مستوفی الممالک مربوط به اعلام الغاء کاپیتولاسیون به نمایندگیهای سیاسی ۶ کشور صادر شد که غیر از ایالات متحده امریکا ، بقیه کشورهای اروپای غربی بودند . الغاء کاپیتولاسیون و وضع قانون جدید تعرفه گمرکی اساس تازه ای را برای مناسبات سیاسی و اقتصادی کشور با ممالک خارجی فراهم کرد .

۲- از الغاء کاپیتولاسیون تا شهریور ۲۵۰۰ شاهنشاهی

پس از الغاء کاپیتولاسیون کشورهای اروپای غربی ، مانند سایر کشورها در طول سالهای ۲۴۸۷ و ۲۴۸۸ عهدنامه های جدیدی براساس حقوق مساوی و منافع متقابل با ایران امضاء کردند و دوران جدیدی در روابط خارجی ایران آغاز شد .

از این زمان تا پایان سلطنت علیحضرت رضا شاه کبیر مرحله بسط و توسعه روابط با کشورهای خارجی بخصوص کشورهای اروپای غربی است . روابط خارجی ایران در این مرحله توانست محتوائی پیدا کند . با اکثر کشورهای اروپای غربی روابط سیاسی برقرار شد . بعد از تصویب قانون تعرفه گمرکی روابط بازرگانی ما با کشورهای اروپائی براساس صحیحی قرار گرفت . این دوره که در زمینه داخلی دوره بی‌ریزی نظام جدید سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی است در زمینه روابط خارجی هم بی و پایه بنای استقلال و حاکمیت ملی ریخته شد . برای اولین بار بعد از یک قرن روابط خارجی ما ، تا آنجا که تضحیقات و موانع یادگار گذشته اجازه میداد ، براساس حقوق مساوی و احترام متقابل با کشورهای اروپائی قرار گرفت . برای اولین بار ایران توانست روابط بازرگانی ،

اقتصادی و فرهنگی بر پایه منافع متقابل برقرار کند . تعداد کشورهای اروپای غربی که ایران با آنها روابط سیاسی داشت در این مدت از ۵ کشور به ۱۵ کشور رسید . ولی بعلت وسعت ویرانیهای گذشته ۱۶ سال مدت کوتاهی بود و با تمام کوششی که برای اصلاحات بعمل آمد پیشرفت از مرحله یک مقدمه و زمینه برای ساختمان آئینده تجاوز نکرد .

۳- از شهریور ۲۵۰۰ تا ۲۵۲۱

بنای استقرار روابط سیاسی که میرفت زمینه را برای همکاریهای اقتصادی و فرهنگی آماده سازد بر اثر پیش آمدن جنگ دوم جهانی و سپس اشغال ایران از طرف متفقین در هم ریخت . از آغاز تا اواخر جنگ دوم جهانی روابط سیاسی ایران با کشورهای اروپای غربی یکی بعد از دیگری قطع شد . در ۲۴۹۷ روابط با اتریش بعلت الحاق آن به آلمان و در سال ۲۴۹۹ با اشغال هلند و بلژیک از طرف قوای آلمان نازی با این دو کشور روابط قطع شد . پس از اشغال ایران روابط سیاسی با آلمان و ایتالیا نیز قطع گردید . دولت ایران بعد از انعقاد فرار داد سه جانبه با انگلستان و شوروی روابط سیاسی خود را با دولت فرانسه مقیم ویشی در ۲۵۰۱ قطع کرد . بطوریکه از شهریور ۲۵۰۰ تا اواخر جنگ دوم جهانی کشور ما عملاً " در اروپای غربی با انگلستان و دو کشور بیطرف سویس و سوئد روابط متقابل سیاسی را همچنان حفظ کرد .

پس از پایان جنگ ، اولین مسئله ایکه برای دیپلماسی ایران مطرح بود استقرار مجدد روابط با کشورهای اروپائی بود که بتدریج از سال ۲۵۰۳ تا ۲۵۰۸ انجام گرفت ولی نه اروپای جنگ زده و دست بگیریان با مشکلات و خرابیهای حاصله از جنگ آماده بود که محتوائی به روابط خود با ایران بدهد و نه مشکلات متعدد داخلی ایران چنین فرصتی را میداد . در این مرحله که در واقع مرحله پی ریزی سیاست مستقل ملی آئینده ایران بود با سایر کشورهای اروپای غربی که رابطه سیاسی نداشتیم روابط برقرار شد و در بعضی کشورها که سفرای ایران در آنها آکر دیته بودند به افتتاح سفارت مقیم اقدام گردید . ولی همانطور که قبلاً اشاره شد با آشفتگی اوضاع وعدم یک نظام صحیح سیاسی و اقتصادی در داخل کشور محیط سالمی برای اتخاذ یک خط مشی سیاسی معین و مشخص مهیا نبود و وابستگی عوامل داخلی با سیاست خارجی و جهانی

هر کشور امری کاملاً " روشن و مسلم است . در این زمینه شاهنشاه آریامهر موضوع را به روشنی در کتاب انقلاب سفید بیان فرموده اند :

" سیاست جهانی هر کشور با اصول و ایدئولوژی داخلی آن وابستگی کامل دارد و در واقع خط مشی هر کشور بر اساس اصول و موازینی تعیین میشود که سیاست داخلی آنرا اداره میکند " .

۴- سیاست مستقل ملی ایران

انقلاب شاه و مردم در سال ۲۵۲۱ نظام اجتماعی کهنه را یکباره دگرگون کرد . با این انقلاب دست فتودالهاییکه با ایجاد حکومتهای محلی برای حفظ منافع خود در خدمت بخارجی ها مسابقه گذاشته بودند کوتاه شد . رجال سیاسی که بعضی آشکارا " مارکدار بودند و سنگ سیاستهای معینی را به سینه میزدند و بعضی در لباس ملیت و آزادیخواهی نقش سیاست بیگانه را بازی میکردند کنار رفتند . با دگرگونیهای بزرگ در کلیه شئون اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی سیاست خارجی و روابط بین المللی ایران نیز بر پایه اساس تازه ای استوار شد . خطوط اصلی یک سیاست مستقل ملی از طرف رهبر عالیقدر ایران طراحی گردید . این خطوط عبارت بودند از : اصول مشخص صلح جوئی صمیمانه - همزیستی و تفاهم و همکاری مثبت با کلیه کشورها و جوامع صرف نظر از رژیم حکومتی و ایدئولوژی های متفاوت آنها - طرفداری از هرگونه کوشش برای استقرار و تقویت عدالت اجتماعی در سطح بین المللی - پشتیبانی از هر تلاش جهانی برای تعدیل فاصله بین جوامع غنی و فقیر - همکاری بین المللی در مبارزه با بیسوادی و گرسنگی و بیماری . و بر اساس همین خطوط اصلی ، سیاست خارجی ما با قاطعیت و بدون تردید و نترلز بشکل تازه ای قدم در عرصه جهانی گذاشت . به این ترتیب در سایه انقلاب شاه و مردم همزمان با ایجاد تحولات اساسی در شئون مختلف کشور سیاست جهانی ایران نیز در مسیر تازه ای دگرگون شد و سیاست مستقل ملی نام گرفت .

ما مراحل مختلف این تحول را در بررسی تاریخچه روابط ایران با کشورهای اروپائی ملاحظه خواهیم کرد .

آلمان

سفارت ایران در برلن و متقابلاً " سفارت آلمان در تهران از سال ۲۴۴۴ تاسیس شده بود . معه‌ذا عدم توجه زمامداران وقت ایران در دهه قبل از کودتای ۲۴۷۹ و شکست آلمان در جنگ اول جهانی موجب شده بود که عملاً " روابط دو کشور در سالهای بین کودتا و آغاز زمامداری اعلیحضرت رضا شاه کبیر بحالت رکود در آید . تا الفء کاپیتولاسیون اساس روابط ایران و آلمان عهدنامه خرداد ۲۴۳۲ بود که در فصل نوزدهم آن حق قضاوت کنسولی برای نمایندگان کنسولی آلمان در ایران شناخته شده بود . بهمین مناسبت آلمان یکی از شش کشوری بود که بخشنامه معروف مستوفی الممالک بعنوان سفارت آن کشور در تهران صادر شد . دولت آلمان نظام جدید را پذیرفت و بفاصله کمی سه قرارداد که عبارتند از عهد نامه مودت - قرارداد اقامت - قرارداد تجارتي و گمرکی و بحریمائی در ۲۴۸۷ بین دو کشور در تهران بامضاء رسید و این سرآغاز یک دوران بارور همکاری اقتصادی ، بازرگانی و علمی بین دو کشور بود .

ایران برای جبران عقب ماندگی فوق العاده بخصوص در زمینه ایجاد صنایع جدید نیازمند همکاری کشورهای بزرگ صنعتی غرب بود . در درجه اول توجه بطرف ایالات متحده امریکا معطوف شد و این مطلب از علاقه و تمایل دولت ایران به اعطای امتیاز نفت به کمپانیهای امریکائی و استخدام دکتر میلیسپو بعنوان کارشناس مالی بخوبی روشن میشود . لیکن سیاست اساسی و کلی امریکا که مبتنی بر اصل کناره جوئی وعدم مداخله در سایر قاره ها بود مانع از این کار گردید . در نتیجه توجه اعلیحضرت رضا شاه کبیر متوجه آلمان شد که کشوری از نظر صنعتی پیشرفته و از طرفی فاقد سابقه سوء استعماری در ایران بود . در سال ۲۴۸۶ حمل پست در سراسر ایران به شرکت هواپیمائی آلمانی یونکرس واگذار شد . در سال ۲۴۸۷ ساختمان راه آهن شمال به شرکت های آلمانی مقاطعه داده شد و در ۲۴۸۹ اداره امور بانک ملی ایران به کارشناسان آلمانی سپرده شد . آغاز این روابط اقتصادی که در دوران جمهوری و ایمار شروع شده بود در دوره ناسیونال سوسیالیست ادامه یافت . در سال ۲۴۹۳ دکتر شاخت وزیر اقتصاد و شخصیت مهم آلمانی به تهران مسافرت کرد و مذاکراتی درباره توسعه روابط اقتصادی

بین دو کشور بعمل آورد . پس از این مسافرت و توافق هائیکه شد مبادلات بازرگانی و همکاریهای اقتصادی بین دو کشور توسعه بیشتری یافت . ظرف پنج سال صادرات آلمان به ایران پنج برابر شد و آلمان بزرگترین مشتری مواد خام و صادرات ایران گردید . آلمان بیشتر از ایران پشم خام و پنبه میخرد و در مقابل ماشین آلات صنعتی و لوازم فنی بایران میفروخت . تعداد زیادی مهندس و کارشناس آلمانی برای اداره صنایع جوان ایران استخدام شده بودند و کالاهای آلمانی با شرایط سهل و مساعدی در اختیار ایران قرار میگرفت . در سال ۲۴۹۷ خط کشتیرانی مستقیم بین هامبورگ و خرمشهر دایر گردید و شرکت هواپیمائی لوفت هانزا خط هوائی تهران - برلن را تاسیس کرد .

بطور خلاصه قسمت اعظم احتیاجات صنایع نوپنیا د ایران از آلمان تامین میشد . بعنوان نمونه میتوان از ماشین آلات استخراج ذغال سنگ ، کارخانجات پارچه بافی اصفهان ، کارخانجات اسلحه سازی ، کارخانه هواپیما سازی شهباز ، لکوموتیوها و وسائل راه آهن یاد کرد .

روابط بطور مداوم رو به توسعه رفت بطوریکه در سال ۲۴۹۶ یعنی دو سال قبل از شروع جنگ دوم جهانی ، آلمان در تجارت خارجی ایران مقام دوم را داشت و یکسال بعد از آن یعنی در سال ۲۴۹۷ مقام اول را بدست آورد در حالیکه اتحاد جماهیر شوروی در مرتبه دوم قرار گرفته بود . از شهریور ۲۴۹۸ که جنگ جهانی دوم شروع شد انگلیسیها از حمل کالاهای آلمانی از راه دریا به ایران جلوگیری کردند و حتی کشتی حامل قسمتی از وسائل کارخانه ذوب آهن ایران را که از هامبورگ حمل شده بود در ساحل شرقی افریقا توقیف نمودند . ولی دولت آلمان که اندکی قبل از شروع جنگ بموجب پیمان مولوتف - فن ریبین تروپ با اتحاد جماهیر شوروی روابط حسنه ایجاد کرده بود با دولت اخیر وارد مذاکره شد و طبق موافقتنامه ۶ مهر ۲۴۹۸ توافق شد که کالاهای آلمانی از راه ترانزیتی شوروی به ایران حمل گردد . باین ترتیب تا مدت دو سال بعد از آغاز جنگ صادرات آلمان به ایران میرسید و کارشناسان آلمانی در صنایع ایران مشغول خدمت بودند .

در این مدت روابط فرهنگی بین دو کشور نیز رو به توسعه بود . عده زیادی از ایرانیان برای تحصیل به آلمان رفتند و استادان آلمانی در دانشگاه تهران به

تدریس مشغول شدند. حتی مدتی استادان آلمانی در سمت رئیس دانشکده کشاورزی و دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران مشغول کار بودند و استادان آلمانی در مدرسه صنعتی تهران به تعلیم و تربیت تکنیسین های جوان ایرانی همت گماشتند .

در شهریور ماه ۲۵۰۰ قوای انگلستان و شوروی به بهانه حضور اتباع آلمان در ایران و در واقع بمنظور رساندن اسلحه از راه ایران به اتحاد جماهیر شوروی خاک ایران را اشغال کردند . یک هفته پس از اشغال ایران سفیران دو کشور اشغال کننده بجای اخراج اتباع آلمانی که در ابتدا مورد تقاضایشان بود تحویل آنها را به مقامات متفقین خواستار شدند و در ۱۹ شهریور ۲۵۰۰ دو دولت انگلستان و شوروی یک اتمام حجت ۴۸ ساعته به دولت ایران تسلیم کردند که اگر ظرف این مدت اتباع آلمانی به آنها تحویل نشوند و دولت ایران سفارتخانه های آلمان و سایر کشورهای متفق این کشور را تعطیل نکند پایتخت را اشغال خواهند کرد . اعلیحضرت رضا شاه کبیر در برابر اتمام حجت متفقین با تعطیل سفارتخانه های کشورهای محور و قطع مناسبات سیاسی با کشورهای مذکور موافقت فرمودند ولی تسلیم اتباع آلمانی را به قوای دشمن آنها برخلاف اصول جوانمردی و شرافت و حیثیت ایران شمرده و آنرا نپذیرفتند . در نتیجه نیروهای شوروی و انگلستان در ۲۶ شهریور پایتخت را اشغال کردند . پس از امضاء قرارداد سه جانبه ایران - انگلستان و شوروی در ۹ بهمن ۲۵۰۰ اقداماتی که مقامات آلمانی بمنظور خرابکاری در ایران بعمل آوردند ، دولت ایران در ۱۸ شهریور ۲۵۰۲ به آلمان اعلان جنگ داد .

بعد از جنگ دوم جهانی روابط با آلمان در اسفند ۲۵۰۴ بصورت افتتاح سرکنسولگری در اشتوتگارت و نمایندگی نزد شورای عالی متفقین برقرار شد . پس از ایجاد جمهوری فدرال آلمان ، سفارت شاهنشاهی در اوت ۱۹۵۱ در کلن افتتاح گردید و در آوریل ۱۹۵۵ نمایندگان سیاسی دو کشور به درجه سفارت کبری ارتقاء یافت . سرکنسولگری های شاهنشاهی ابتدا در هامبورگ و سپس در شهرهای مونیخ و برلن افتتاح شد .

از این زمان توسعه روابط و همکاریهای اقتصادی ، بازرگانی ، فرهنگی و علمی بین ایران و آلمان با دیدارها و تماسهای مکرر زمامداران دو کشور براساس تازه ای پایه گذاری میشود و اجرای اصول سیاست مستقل ملی ایران بخصوص اصل

همزیستی و تفاهم و همکاری مثبت ثمرات و اثرات قابل ملاحظه ای در بسط و گسترش مناسبات فیما بین بیار میآورد . اهم این دیدارها که نقطه حرکت سریع همکاریهای دو جانبه محسوب میگردد مسافرت رسمی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهروعلیاحضرت شهبانوی ایران به جمهوری فدرال آلمان در سال ۲۵۲۶ است . بدنبال این سفر رسمی دیدارها و مذاکرات سازنده ای بین سران دولتها در تهران و بن بعمل آمد که نظرات و طرحهای همکاریهای اقتصادی و علمی و فنی دو کشور در مذاکرات شاهنشاه آریامهر و مسئولان اقتصادی آلمان را به مرور به مرحله اجرا در آورد . از جمله این دیدارها :

— سفر رسمی آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر به جمهوری فدرال آلمان در سال ۲۵۲۸ .

— سفر رسمی آقای ویلی برانت صدراعظم جمهوری فدرال آلمان به ایران در

سال ۲۵۳۰ .

— سفر رسمی آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر به آلمان فدرال در سال ۲۵۳۳ .

— سفر رسمی آقای هلموت اشمیت صدر اعظم جمهوری فدرال آلمان به ایران در

سال ۲۵۳۴ .

علاوه بر این دیدارها و مذاکرات در سطح رؤسای دولتها ، مقامات اقتصادی ، علمی و دانشگاهی دو کشور بطور مرتب ضمن مسافرتها رسمی به مذاکره و تعیین جزئیات همکاریهای گوناگون بین دو کشور پرداخته اند .

نتیجه این مذاکرات و تماسها انعقاد قراردادها و موافقتنامه های گوناگونی بوده است که از اهم آنها میتوان از موافقتنامه های زیر نام برد :

- ۱ — موافقتنامه مربوط به همکاری اقتصادی و فنی ایران و آلمان فدرال که در ۱۳ آبان ۲۵۱۳ در تهران امضاء شد بموجب این موافقتنامه طرفین در مسائل مربوط به اجراء و مبادله تجربیات علمی و فنی بمنظور تشریک مساعی در قلمرو خود برای توسعه قدرت تولید و بهره برداری از منابع طبیعی به یکدیگر کمک خواهند کرد .
- ۲ — موافقت نامه واریز حسابهای تهاتری سابق ایران و جمهوری فدرال آلمان .
- ۳ — موافقت نامه ۲۰ آذر ۲۵۳۰ مربوط به سرویسهای هوایی بازرگانی بین قلمرو دو دولت و ماوراء آنها .

۴ - قرارداد مربوط به تشویق و حمایت متقابل سرمایه گذاری مشتمل بر ۱۴ ماده و دو پروتکل که در تاریخ ۲۰ آبان ۲۵۲۴ در تهران امضاء شد . این قرارداد بمنظور توسعه همکاری اقتصادی بین دو کشور و ایجاد شرایط مساعد برای سرمایه گذاری اتباع و شرکتهای بازرگانی آنها در قلمرو یکدیگر و تشویق فعالیتهای اقتصادی بخش خصوصی منعقد گردیده است .

۵ - موافقتنامه همکاری فنی ۱۶ آبان ۲۵۲۷ ، بموجب این موافقتنامه که دارای ۹ ماده میباشد طرفین متعهدین اعلام داشتند که سعی خواهند نمود در امور فنی با یکدیگر همکاری نمایند . این همکاری بر اصل مشارکت مبتنی بوده و هریک از طرفین با بذل کمکهای مالی و غیره ، موجبات اجرای توافق های مقرر در آن را بعمل خواهند آورد .

با توجه به آنچه گذشت میتوان گفت که مناسبات اقتصادی و بازرگانی دو کشور از پس از پایان جنگ دوم جهانی و تجدید مناسبات با جمهوری فدرال آلمان بخصوص در دوران اجرای اصول سیاست مستقل ملی ایران در جهت توسعه و افزایش بیشتر مبادلات بازرگانی و مبادلات سرمایه ای کام برداشته است .

نگاهی به آمار و ارقام برخی از سالهای این دوران میتواند مؤید این نظر باشد . در سال ۲۵۲۳ آلمان فدرال از نظر فروش کالا در بازار ایران مقام اول را حائز بوده و ارزش کل واردات از این کشور در این سال ۱۹/۲۲ در صد کل واردات ایران بوده است . در این سال آلمان فدرال از لحاظ وارد کردن کالاهای صادراتی ایران مقام دوم را بین کلیه کشورهای خارجی داشته و ارزش کل صادرات ایران به آن کشور برابر ۱۳/۹ در صد کل صادرات ایران بوده است . در سال ۲۵۲۶ مجدداً آلمان فدرال مقام نخستین را در واردات بکشور داشته و با خرید ۱۵/۰۸ در صد کل صادرات ایران باز در مقام دوم کشورهائیکه ایران به آنها کالا صادر کرده قرار داشته است .

در سال ۲۵۲۹ آلمان فدرال با فروش کالاهائیکه ۲۰/۷۵ در صد کل واردات ایران را تشکیل میداده باز مقام نخست را در این باره بدست آورده و مجدداً " از نظر خرید کالاها ایرانی (بجز نفت) مقام دوم را در میان کشورهای خریدار کالاها

ایران داشته است. در سالهای دیگر یعنی ۳۰-۳۱-۳۲-۲۵۳۳ نیز آلمان فدرال همیشه از مقامی برجسته در میان کشورهاییکه ایران با آنها روابط و مناسبات اقتصادی گسترده داشته برخوردار بوده است.

در زمینه سرمایه گذاری بخش خصوصی خارجی در ایران نیز جمهوری فدرال آلمان از سال ۲۵۱۰ تا سال ۲۵۳۰ مقام اول را در ایران داشته است و سازمانهای بزرگ صنعتی این کشور مانند زیمنس، دیملر بنز، تلفونکن و هوست و غیره مبالغ معتناهی در بازار سرمایه ایران در فعالیت اقتصادی و بازرگانی بکار انداخته اند. خرید تعداد قابل ملاحظه ای از سهام کارخانه کروپ و برخی دیگر از شرکتهای اقتصادی آلمانی نشانه فعالیتی است که ایران متقابلاً در سرمایه گذاری در صنایع و مؤسسات اقتصادی آلمان از خود نشان داده است.

در تماسهای اخیر اقتصادی بین مقامات دو کشور طرحهای وسیع دیگری از قبیل تاسیس یک پالایشگاه بزرگ در ایران و تامین طویل المدت مواد نفتی آلمان از این پالایشگاه، ایجاد یک کنسرسیوم اروپائی برای تاسیس یک خط لوله گاز از ایران به اروپا، ایجاد دو واحد تهیه فولاد با روش احیاء مستقیم، تاسیس یک کارخانه ماشین سازی و تجهیزات بزرگ صنعتی، ایجاد کارخانجات مربوط به بهره برداری از منابع مس، پتروشیمی و غیره مورد بررسی و تبادل نظر قرار گرفته است. وزارت امور اقتصادی و دارائی در تاریخ ۲۰ فروردین ماه ۲۵۳۴، اعلام کرد که ایران ۲۵/۰۲ درصد از سهام مؤسسه بیکاک اندویلکاکس BABCOCK & WILCOX آلمان فدرال را خریداری نموده است.

بدنبال مذاکرات مفصل و پیوسته ای که بین مقامات ایران و جمهوری فدرال آلمان و اتحاد جماهیر شوروی در مورد طرح صدور گاز به آلمان فدرال از طریق اتحاد شوروی صورت گرفت در تاریخ ۲۱ فروردین ماه ۲۵۳۴ موافقت نامه سه جانبه ای بین سه کشور و همچنین مقاوله نامه ای بین ایران و جمهوری فدرال آلمان با مضاء رسید. آقای هوشنگ انصاری وزیر امور اقتصادی و دارائی در اردیبهشت ماه ۲۵۳۴ به آلمان فدرال مسافرت کرد و با صدر اعظم آلمان فدرال و آقای فریدریک وزیر اقتصاد و مقامات دیگر آن کشور ملاقات و پیرامون مسائل مربوط به همکاری بین دودولت

گفتگو کرد .

در اردیبهشت ماه آقای ارتل ERTL وزیر کشاورزی ، خواربار و جنگل آلمان
فدرال برای بازدید و ملاقات با مسئولان وزارت کشاورزی و منابع طبیعی به ایران
مسافرت نمود .

نامبرده در این سفر بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریامهر نائل
آمد و در پایان این بازدید تفاهم نامه های مهمی در زمینه همکاریهای کشاورزی
بین دو کشور بامضاء رسید .

در تاریخ ۹ تیر ماه بدنبال مذاکراتی که بین وزارت تحقیقات علمی و تکنولوژی
آلمان و وزارت امور خارجه در تهران بعمل آمد موافقت نامه همکاری بین دولت
شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال در باره بسط و گسترش پژوهشهای علمی و
تکنولوژی بامضاء رسید .

در مرداد ماه بدنبال مطالعات فراوانی که بعمل آمد مقدمات تشکیل اتاق بازرگانی
و صنایع ایران و آلمان فدرال فراهم گردید .

آقای هانس فریدریک HANS FRIDERICHS وزیر اقتصاد جمهوری
فدرال آلمان جهت شرکت در دومین اجلاسیه وزیران اقتصاد دو کشور و افتتاح اتاق
بازرگانی و صنایع ایران و آلمان فدرال در تاریخ ۴ مرداد ماه ۲۵۳۴ در راس هیاتی به
ایران مسافرت کرد. نامبرده در این مسافرت بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک شاهنشاه
آریامهر نائل گردید و همچنین با آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر ملاقات و مذاکره
نمود. هیئت اقتصادی آلمان فدرال در زمینه همکاریهای اقتصادی دو کشور بویژه ایجاد
پالایشگاه یک میلیارد دلاری در جنوب ایران و سرمایه گذاری کشاورزی ، نفت و گاز و
همچنین ساختن اتومبیل و کشتی و تله کومونیکاسیون و حمل و نقل و نیز همکاری در
زمینه کشاورزی و بهبود بذر مذاکرات مفصلی انجام داد .

طی مذاکراتی که بین آقای هانس فریدریک وزیر اقتصاد آلمان و آقای انصاری
وزیر امور اقتصادی و دارائی انجام گرفت توافقاتی در مورد رفع مشکلات حمل و نقل
ایران ، ایجاد کارخانه های فولاد سازی ، ماشین سازی و الکترونیک ، مراکز نیروی
اتمی و پتروشیمی ، تاسیسات شیرین کردن آب دریا و فعالیتهای مشترک ایران و
آلمان فدرال در سایر کشور ها بعمل آمد و پروتکل اقتصادی جامعی مشتمل بر نظریات

طرفین در پایان اجلاس کمیسیون مشترک وزیران دو کشور برای همکاریهای اقتصادی در تاریخ ۹ مرداد ماه باامضاء رسید .

موافقت نامه همکاری در زمینه پژوهش های علمی و توسعه تکنولوژی بین دولت ایران و جمهوری آلمان فدرال در تاریخ نهم تیر ماه ۲۵۳۴ بین معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت امور خارجه و معاون وزارت تحقیقات علمی و تکنولوژی دولت آلمان در تهران باامضاء رسید .

بدنبال مذاکراتی که بین مقامات دو کشور در مورد تاسیس یک دانشگاه آلمانی زبان در رشت صورت گرفت ، از طرف دولت آلمان آقای پرفسور سونینگ وزیر فرهنگ پیشین آلمان فدرال مسئول انجام بررسیهای لازم شد و بدین منظور نامبرده در تاریخ ۱۰ آبانماه در راس هیاتی بایران سفر نمود و با آقای سمیعی وزیر علوم و آموزش عالی مذاکراتی در این زمینه بعمل آورد .

موافقت نامه تاسیس دانشگاه مزبور در تاریخ دوازدهم آبانماه ۲۵۳۴ هنگام مسافرت آقای اشمیت صدراعظم آلمان فدرال به ایران از طرف نخست وزیران دو کشور باامضاء رسید .

در زمینه مناسبات فرهنگی نیز دو کشور از سابقه ای دیرین و روابطی نزدیک برخوردار بوده ، اصولاً " قبل از اینکه روابط دیپلماسی بین دو کشور ایجاد شود روابط فرهنگی بین دو مملکت برقرار بوده است و کشور آلمان پیوسته کانون فرهنگ و تمدن ایران در دنیای غرب بوده است . دوران جدید روابط دو کشور که از هنگام تشکیل جمهوری فدرال آلمان آغاز میشود شاهد همبستگی بیشتر دو کشور در این زمینه میباشد . در این دوره نیز آلمان فدرال از نقطه نظر توجه به زبان و فرهنگ ایران همچنان در صفوف مقدم کشورهای جهان جا داشته و در قریب به ۲۰ دانشگاه از دانشگاههای آلمان فدرال زبانهای قدیم ایران و همچنین زبان فارسی تدریس میشود . در ۲۰ دانشگاه آلمان ، انستیتوهای مربوط به مطالعات ایران شناسی وجود دارد طی دوران جدید و همکاریهای فرهنگی دو کشور هزاران دانشجوی ایرانی در دانشگاههای آلمان فدرال تحصیل کرده اند طی این دوران تعداد قابل ملاحظه ای از اساتید و شخصیت های برجسته ایرانی و آلمانی بدعوت سازمانها و مؤسسات فرهنگی و علمی به کشورهای یکدیگر مسافرت نموده اند .

باتوجه به آنچه ذکر شد بی هیچ تردید دوران پنجاه ساله سلطنت خاندان جلیل پهلوی و بخصوص دوره سلطنت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر را باید دوره توسعه و تحکیم مناسبات و روابط سیاسی ، اقتصادی و فرهنگی کشور عموماً و توسعه و بسط روابط و مناسبات ایران و جمهوری فدرال آلمان خصوصاً دانست . انعقاد قراردادهای دوجانبه متعدد ، افزایش و بسط نمایندگیهای شاهنشاهی در جمهوری فدرال آلمان ، مسافرتها و دیدارهای رسمی مکرر رهبران و مقامات عالیرتبه ایران و آلمان فدرال ، توسعه بی نظیر مناسبات اقتصادی چه در زمینه مبادلات بازرگانی و چه در جهت افزایش سرمایه گذاری در بازار سرمایه و کار دو کشور وبالاخره بسط علائق مشترک فرهنگی بین ایران و آلمان فدرال همه گواه گویائی برای ادعا میباشند .

معاهدات معتبر بین ایران و جمهوری فدرال آلمان بشرح زیر است :

<u>تاریخ اجراء</u>	<u>معاهدات</u>
۲۴۸۹/۹/۱۹	عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه
۲۴۸۹/۱۰/۱۹	عهدنامه اقامت و پروتکل اختتامیه
۲۴۸۹/۱۰/۱۹	عهدنامه تجارتي و گمرکی و بحرپیمائی و پروتکل اختتامیه و ۲ مراسله
۲۴۸۹/۱۱/۱۲	موافقتنامه حمایت تصدیق نامه های اختراع و علائم صنعتی یا تجارتي و اسامی تجارتي و طرحها و حقوق مالکیت ادبی و هنری صورتجلس راجع به تمدید اعتبار معاهدات قبل از جنگ
۲۵۱۳/۸/۱۳	موافقت نامه درباره واریز حسابهای تهاتری سابق ایران و آلمان
۲۵۱۴/۸/۲۰	موافقت نامه تشویق و حمایت متقابل —
۲۵۲۷/۱/۱۶	سرمایه گذاری و پروتکل موافقت نامه بمنظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف از درآمد و ثروت
۲۵۲۸/۱۰/۱۱	موافقتنامه همکاری اقتصادی و فنی
۲۵۱۶/۱/۷	موافقتنامه همکاری فنی
۲۵۲۸/۳/۳	تبادل نامه در باره تاسیس انستیتو الکترونیکولوژی در دانشگاه تهران
۲۵۲۹/۵/۴	موافقتنامه تاسیس آموزشگاه تعلیمات کشاورزی در علی آباد کمین شیراز و موافقتنامه الحاقی
۲۵۱۸/۱۱/۱۴	موافقتنامه تاسیس مرکز آموزشی و آزمایشی بمنظور حفظ نباتات
۲۵۲۸/۱/۲۷	تبادل نامه راجع به ترویج کشت چغندر در منطقه مرودشت
۲۵۲۸/۹/۶	

انگلستان

ایران تا جنگ بین الملل اول میدان رقابت دو قدرت انگلستان و روسیه بود . بعد از انقلاب ۱۹۱۷ در روسیه و اضمحلال دولت تزاری در آن کشور و بعد از شکست آلمان در جنگ ، انگلستان در ایران قدرت بلامعارضی شد و ترتیب انعقاد قرارداد ۱۹۱۹ با ایران را داد . این قرارداد که بعد از کودتای سوم اسفند ۲۴۷۹ شاهنشاهی بموجب اعلامیه صریح کابینه کودتا لغو شد ، بیک قرارداد تحت حمایتی شباهت داشت . بموجب آن نظارت بر کلیه تشکیلات نظامی و مالی ایران منحصر " در دست مستشاران انگلیسی قرار میگرفت و در مقابل انگلستان استقلال و تمامیت ارضی ایران را برسمیت می شناخت و متعهد میشد قرضه‌ای به دولت ایران بدهد . در دورانی که علیحضرت رضا شاه کبیر ابتدا در سمت وزیر جنگ و سپس در سمت ریاست وزراء به کارمهم آرام ساختن مملکت و کوتاه کردن دست ایلات و عشایردست نشاندۀ خارجی مشغول بودند دولت انگلستان از مخالفت و کارشکنی کوتاهی نمیکرد ولی بعد از استقرار قدرت حکومت مرکزی و بخصوص بعد از الفاء کاپیتولاسیون و وضع قانون تعرفه گمرکی ناچار به واقعیت قدرت این حکومت تن درداد و بین دو کشور قرارداد تازه ای درباره تعرفه مستقل گمرکی در سال ۲۴۸۲ با مضاء رسید . این قرارداد که در واقع جانشین حق قضاوت کنسولی انگلستان میشد برای تجارت اتباع انگلستان تسهیلاتی قائل شده بود .

از آن زمان فراز و نشیب هائی در روابط ایران و انگلستان بوجود آمده که غالباً مربوط به مسئله نفت بود . اولین بحران در روابط دو کشور در سال ۲۴۹۱ بوجود آمد توضیح آنکه بحران اقتصادی جهان تا درجه زیادی بازار بین المللی نفت را تحت تاثیر قرار داد و در نتیجه منافع شرکت نفت انگلیس و ایران سریعاً " در سال ۲۴۸۹ تنزل کرد چون سهمی که شرکت نفت به دولت ایران می پرداخت از روی عواید خالص شرکت بمیزان (۱۶٪) حساب میشد ، در نتیجه مبلغی که دولت ایران بعنوان حق الامتیاز از شرکت نفت دریافت میکرد به این ترتیب نقصان پیدا کرد و از ۱،۲۸۸،۰۰۰ لیره در سال ۲۴۸۹ به مبلغ ۳۰۶،۰۰۰ لیره در سال بعد تنزل کرد . کاملاً روشن است که از دست دادن مقدار حدود ۱،۰۰۰،۰۰۰ لیره عایدی برای دولت

ایران، سبب اختلال مالی و ناراحتی شدید میشد. البته این بهانه که نقصان سهم دولت ایران باعث عوامل خارج از اختیار شرکت نفت ایران و انگلیس بوده از نظر ایران معقول بنظر نمی‌رسید. در نتیجه اختلاف و مناقشه شدیدی بین دولت ایران و شرکت نفت ایران و انگلیس پیدا شد که سرانجام دولت انگلستان را نیز بدمدخاله کشید و موضوع بجامعه ملل ارجاع گردید. بعد از آن که نمایندگان دولتین ایران و انگلستان دلائل خود را بیان کردند، دکتر بنش نماینده چکسلواکی در این رسیدگی بسمت مخبر تعیین شد و کمال حسن نیت را بکار برد تا عاقبت طرفین موافقت کردند که موضوع را با مذاکرات مستقیم بین خودشان در تهران حل کنند و در صورتیکه توافق حاصل نشد موضوع را مجدداً "به جامعه ملل ارجاع نمایند".

در بهار سال ۲۴۹۲ مذاکرات در تهران آغاز شد ولی به بن بست کامل رسید و فقط هنگامیکه سرجان کارمن رئیس شرکت نفت انگلیس و ایران بحضور اعلیحضرت رضا شاه کبیر پذیرفته شد، اعلیحضرت با توجه به حقایق موضوع، با درایت و کیاست نفوذ خود را بنحوی بکار بردند که سرانجام موافقت نهائی بین طرفین برقرار شد و موافقتنامه جدید امتیاز در تاریخ ۲۹ آوریل ۱۹۴۳ (اردیبهشت ۲۴۹۲) در تهران بامضاء رسید که یکماه بعد پس از تصویب مجلس وصحه همایونی بمورد اجرا گذارده شد. بموجب موافقتنامه جدید حق السهم ایران از عواید نفت افزایش یافت و مقرر گردید که بهر صورت عواید سالیانه ایران از ۱،۰۵۰،۰۰۰ لیره کمتر نباشد.

پس از انعقاد موافقتنامه جدید روابط دو کشور تا جنگ بین المللی دوم روابطی عادی و دوستانه بود. هنگام جنگ بین المللی دوم پس از حمله نیروهای آلمان به اتحاد جماهیر شوروی، چون کشور ایران تنها معبر زمینی بود که امکان داشت از آن معبر مواد و مهمات بکشور شوروی برسد، دولتین شوروی و انگلستان به بهانه حضور تعدادی کارشناس آلمانی در ایران که آنها را اجزاء ستون پنجم آلمان تلقی میکردند متفقاً "به کشور ما حمله کردند. قوای شوروی از شمال غربی و قوای انگلستان از جنوب غربی و مغرب همزمان با یکدیگر در روز سوم شهریور ماه ۲۵۰۰ (۲۵ اوت ۱۹۴۱) وارد خاک کشور شدند. پس از مقاومتی کوتاه ولی شجاعانه از طرف ارتش شاهنشاهی، در روز ششم شهریور ۲۵۰۰ اعلام متارکه به محاصرات خاتمه داد. در این اوضاع شاهنشاه وطن پرست بمنظور جلوگیری از خونریزی بیهوده تصمیم به کنارگیری

از سلطنت گرفتند .

پس از آغاز سلطنت اعلیحضرت همایون محمد رضا شاه پهلوی نخستین مسئله مشکل و فوری انعقاد قرارداد عملی و موثر با دو دولت اشغال کننده کشور یعنی انگلیس و شوروی بود . از آن پس رویه بیطرفی که سیاست اعلیحضرت رضا شاه کبیر بود دیگر بکار نمی آمد و تنها راهی که وجود داشت همکاری با متفقین برضد محور بود . بفرمان اعلیحضرت همایون محمد رضا شاه پهلوی دولت ایران با پیروی از این سیاست و پس از مذاکرات طولانی موفق به عقد یک معاهده سه جانبه بین ایران و انگلیس و شوروی گردید . این عهد نامه در تاریخ ۹ بهمن ۲۵۰۲ بتصویب مجلس رسید برطبق آن دو دولت اشغال کننده تعهد کردند که تمامیت ارضی و استقلال سیاسی ایران رامحترم شمارند و با تمام وسایل و قوای خود از مملکت ایران در برابر هرگونه تجاوزی که از طرف آلمان یا هر دولت دیگر بعمل آید دفاع نمایند . دولت ایران نیز بنوبه خود متعهد شد که با قوای دول متحد همکاری و معاضدت کند . البته اقدام نظامی دولت ایران عبارت از حفظ امنیت داخلی بود ولی به متحدین خود اجازه میداد که نیروها و لوازم خود را از یکطرف کشور بطرف دیگر حمل و نقل و طرق و شوارع را نگاهداری و محافظت و در صورت لزوم کنترل نمایند . قرارداد مذکور برای این منظور به دولتین انگلستان و شوروی اجازه میداد که نیروی نظامی کافی در داخل ایران نگاهدارند ، ولی وجود آنها در خاک ایران ابدأ اشغال نظامی شناخته نشده و پس از خاتمه جنگ در مدتی که بیشتر از شش ماه نباشد ایران را تخلیه کنند . بعد ها جریان وقایع نشان داد که این پیمان بخصوص مسئله تضمین استقلال ایران و خروج قوای متفقین از کشور در مدت معین بعد از پایان جنگ چقدر اهمیت داشت و وقتی درپایان جنگ دولت شوروی از تخلیه خاک ایران خودداری کرد دولت ایران توانست مفاد پیمان سه جانبه را در مراجع بین المللی مورد استناد و استفاده قرار دهد .

در سال ۲۵۰۲ شاهنشاهی (۱۹۴۳) کنفرانس تاریخی سران سه دولت معظم چرچیل ، روزولت و استالین در تهران تشکیل گردید . که از نتایج این اجتماع تا آنجا که به ایران مربوط است اعلامیه متفقین بود که سران سه کشور در باره ایران صادر نمودند و در آن از کمکهای ذقیمت ایران به متفقین قدر شناسی کرده مشکلات اقتصادی ایران را پذیرفته و قبول هرگونه همکاری نمودند و بالاخره صریحاً " اعلام

نمودند که استقلال سیاسی و تمامیت ارضی ایران را همیشه محترم شمرده و از آن حفاظت خواهند کرد .

پس از پایان کنفرانس بلافاصله دولت‌های انگلستان و امریکا سفارتخانه های خود را در تهران بدرجه سفارت کبری ارتقاء دادند و این نشانه اهمیتی بود که برای ایران قائل بودند .

بحران بعدی روابط ایران و انگلستان مربوط به مسئله نفت بود .

از سال ۲۵۰۷ شاهنشاهی مابین ایران و شرکت نفت ایران و انگلیس اختلافات شدیدی بروز کرد . دولت شاهنشاهی بموجب قانونی که در شهریور ۲۵۰۶ گذشته بود مکلف گردیده بود که در امتیاز نامه کمپانی نفت ایران و انگلیس تجدید نظر نماید و طرح جدیدی که متضمن منافع و حقوق بیشتری برای ملت ایران باشد تهیه کند باین منظور یک سلسله مذاکرات فیما بین آغاز گردید که در خرداد ماه ۲۵۰۸ به نتیجه رسید و موافقتنامه جدید بنام "تمتم قرارداد" امضاء رسید . ولی مورد تصویب مجلس قرار نگرفت . افکار عمومی ایران که از زمان عهدنامه ۱۹۰۷ در مورد تقسیم ایران به مناطق نفوذ و قرارداد ۱۹۱۹ نسبت به انگلیسها با دیده سوءظن مینگریست اعتقاد راسخ داشت که منابع بی پایان نفت ایران را یک کمپانی انگلیسی باستناد اوراق کهنه امتیازنامه ای بکلی میبرد و بصاحبان اصلی آن حق کافی و عادلانه نمیدهد .

در تاریخ ۲۹ اسفند ۲۵۰۹ قانونی از مجلس گذشت و ملی شدن صنعت نفت تصویب شد . مؤسسات کمپانی نفت جنوب ایران بصورت ملی در آمد و امتیاز کمپانی انگلیسی لغو شد . ولی دولت جدید از قبول هر پیشهادی که ممکن بود منجر بحل اختلاف فیما بین بطریق مسالمت آمیز بشود امتناع ورزید . دولت انگلیس بدیوان داوری بین المللی لاهه شکایت کرد و در آنجا نیز با اکثریت هفت رای در برابر چهار رای حکم بنفع ایران صادر گردید باین معنی که دیوان داوری قرارداد اخیرنفت ۲۴۹۲ شاهنشاهی را که بین دولت و کمپانی نفت بسته شده بود ، عهدنامه دولتی ندانسته بلکه آنرا قرارداد منعقدہ بین یک دولت (ایران) با یک کمپانی خصوصی انگلیسی محسوب داشت و بنابراین صلاحیت دولت انگلیس را بعنوان طرف این دعوا برسمیت نشناخت .

پس از آن اوضاع مملکت وخیم تر شد ، اختلال در امور اقتصادی نمایان تر

و خزانه تهی شد ، دولت وقت عمال و کنسولهای انگلیس را محرک فساد و موجد تولید عدم رضایت دانسته و کنسولگریهای آن کشور را بسته و متعاقب آن در تابستان ۲۵۱۱ شاهنشاهی روابط دیپلماتیک ایران را با دولت بریتانیا قطع کرد . در اینموقع بر اثر قطع جریان نفت چرخهای اقتصادی ایران از حرکت ایستاده و کشور در آستانه ورشکستگی بود . اولین اقدامی که لازم بود بعمل آید برگردش انداختن چرخ اقتصادی مملکت بود . پس از قیام ملی ۲۸ مرداد ۲۵۱۲ روابط سیاسی ایران و انگلستان مجدداً در ۲۴ دیماه ۲۵۱۲ برقرار و بار دیگر مناسبات دو کشور بصورت عادی در آمده و نمایندگان سیاسی دولتین مبادله شدند . برای حل قضیه نفت ترتیب جدیدی پیشنهاد شد که بر طبق آن ملت ایران صاحب و مالک منابع نفت خود شناخته میشد . ایران قراردادی که با کنسرسیوم مرکب از هشت کمپانی بین المللی برای بهره برداری و فروش نفت منعقد ساخت و شرکت نفت انگلیس با شرایط جدیدی همراه با دیگر شرکتهای بین المللی نفت در کنسرسیوم طرف قرارداد با ایران شد .

از این تاریخ مناسبات دو کشور بر اساس احترام متقابل و عدم مداخله در درامور داخلی یکدیگر استوار گردید و زمینه برای توسعه روابط از هرجهت مهیاگردید .

پیمان بغداد

ورق تازه ای که در این تاریخ در فصل سیاست بین المللی ایران باز شد ورود ایران به پیمان دفاعی بغداد است که بعداً " (پس از خروج عراق) نام آن تغییر یافته و به سازمان پیمان مرکزی (سنتو) موسوم شد . این پیمان ابتدا بین دو دولت ترکیه و عراق در سال ۲۵۱۵ شاهنشاهی (فوریه ۱۹۵۵) در بغداد منعقد شد و متعاقباً " دولتهای ایران - انگلستان و پاکستان بآن ملحق شدند . پس از پایان دوران جنگ سرد و آغاز دوران همزیستی مسالمت آمیز مساعی دول عضو بیش از پیش مصروف توسعه همکاریهای اقتصادی علمی و فنی شد و انگلستان از طریق سنتو کمکهائی مخصوصاً در زمینه ارتباطات و ارتباطات دور در اختیار ایران گذاشته است . در اسفند ۲۵۱۹ علیاحضرت الیزابت دوم ملکه انگلستان باتفاق پرنس فیلیپ بدعوت شاهنشاه آریامهر بطور رسمی از ایران دیدن نمودند . پس از انقلاب شاه و مردم سیاست خارجی ایران بر اساس سیاست مستقل

ملی رنگ و جلوه تازه ای یافت . روابط ایران بر اساس تازه ای در زمینه همکاریهای مثبت با انگلستان استوار گردید .

در اسفند ماه ۲۵۲۳ شاهنشاه آریامهر بطور خصوصی مسافرتی به انگلستان فرمودند و در مدت اقامت خود با ملکه انگلستان و نخست وزیر آن کشور ملاقات و مذاکره فرمودند .

از این تاریخ رفت و آمدهای شخصیت های برجسته ایران و انگلستان نموداری از روابط بسیار حسنه دو کشور در زمینه های سیاسی - اقتصادی و فرهنگی بود که نه تنها به توسعه گسترش روابط اقتصادی ، بازرگانی ، فرهنگی و علمی دو کشور انجامید بلکه مسائل موجود فیما بین با روح تفاهم حل و فصل گردید .

در سال ۲۵۲۹ مسئله بحرین که موضوع مورد اختلاف ایران و انگلیس در مدتی متجاوز از یک قرن و نیم بود به ابتکار خردمندانه شاهنشاه آریامهر بطریق مسالمت آمیز و بنحو دنیا پسندانه ای فیصله یافت . از مسائل دیگری که در روابط ایران و انگلیس قابل ذکر است مسئله خروج نیروهای انگلیس از خلیج فارس بود که نظر دولت شاهنشاهی نسبت به این موضوع کاملا " صریح و روشن بوده باروش قاطع و مثبتی حاکمیت ایران بر جزایر سه گانه دهانه هرمز اعاده شد . باین ترتیب که در جریان سال ۲۵۳۰ مذاکرات مفصلی بین ایران و انگلیس بمنظور اعاده جزایر تنب بزرگ و کوچک و ابوموسی به ایران صورت گرفت و سر ویلیام لوس فرستاده ویژه وزیر خارجه انگلستان چندین بار جهت مذاکره با مقامات دولت شاهنشاهی بایران سفر کرد و با خروج نیروهای انگلستان نیروهای شاهنشاهی در تاریخ نهم آذرماه ۲۵۳۰ (نوامبر ۱۹۷۱) در جزایر مورد بحث استقرار یافتند .

سردنیس رایت سفیر کبیر سابق بریتانیا در تهران هنگام عزیمت از ایران در ضیافت وزارت امور خارجه گفت " روابط ایران و انگلستان در طول سالیان دراز گذشته فراز و نشیب هائی داشته است . در قرن نوزدهم که امپراطوری بریتانیا در در هند منافع زیادی داشت ما قوی بودیم و ایران ضعیف بود و طبیعی است که رابطه قوی و ضعیف یک رابطه سالم نیست . ولی امروز که من ایران را ترک میکنم کشور شما از هر جهت قوی است و روابط ما بر اساس احترام متقابل و متساوی استوار است " واقیعی که از ذهن این دیپلمات ورزیده انگلیسی بیان شد در تمام جنبه های روابط کنونی ایران و انگلستان بکمال روشنی آشکار است .

در سال ۲۵۳۱ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران بدعوت رسمی ملکه انگلستان به انگلستان تشریف فرما شدند و مورد استقبال گرم خاندان سلطنت انگلستان، دولت، رجال و طبقات مختلف مردم انگلیس قرار گرفتند. پس از این سفر باز روابط اقتصادی ایران و انگلیس گسترش بیشتری یافت و اقدامات مختلفی که در بسط و روابط اقتصادی صورت گرفت مسئله همکاری نفتی ایران و انگلیس است. بموجب قراردادی که بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت نفت انگلیس و باصه رسید ایران بعنوان شریک منسوی الحقوق در عملیات اکتشاف و استخراج B. P منابع زیر دریائی حوزه دریای شمال سهیم گردید.

در سال ۲۵۳۲ اعلیحضرتین بهنگام تشریف فرمائی به ایالات متحده امریکا یک روز در لندن توقف فرمودند نخست وزیر و وزیر خارجه وقت انگلستان به پیشگاه همایونی شرفیاب شدند و در مورد مسائل مورد علاقه ایران و انگلیسی مذاکره نمودند.

بدعوت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران علیاحضرت ملکه انگلستان در تاریخ اول آبانماه ۲۵۳۲ در بازگشت از استرالیا ضمن توقف کوتاهی در تهران با اعلیحضرتین ملاقات و مذاکره نمودند. بموجب موافقتنامه ای که در مرداد ۲۵۳۲ بصورت یادداشت بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت انگلیس مبادله گردید مقررات روادید بین دو کشور از اول اکتبر ۱۹۷۳ برابر نهم مهرماه ۲۵۳۲ لغو گردید.

در تاریخ ۱۰ تیر ماه ۲۵۳۳ یک هیئت انگلیسی بریاست معاون دوم دائمی خزانه داری انگلیس جهت انجام مذاکراتی پیرامون همکاریهای اقتصادی و مالی بین دو کشور به ایران آمد و با یک هیئت ایرانی ملاقات نمود. طی این مذاکرات توافق شد که دولت و یا مؤسسات مالی وابسته بدولت ایران اعتباری بمیزان ۱/۲ میلیارد دلار در اختیار شرکتها و مؤسسات دولتی انگلیس قرار دهند و در این زمینه در تاریخ ۳۱ تیرماه ۲۵۳۳ یک یادداشت تفاهم بین دو کشور باصه رسید که بموجب آن ایران با اعطای اعتباری بمبلغ ۱۲۰۰ میلیون دلار بمؤسسات دولتی انگلیس موافقت نمود. این اعتبار حداکثر ظرف سه سال از تاریخ امضای آن قابل استفاده است و بازپرداخت اصل و بهره آن ظرف پنجسال از تاریخ استفاده توسط دولت انگلیس تضمین گردیده

است . در همین سال قرارداد اعطای وامی بمبلغ ۴۰۰ میلیون دلار از محل اعتبار ۱۲۰۰ میلیون دلاری بامضاء رسید . این وام قرار است برای توسعه آبیاری در انگلستان بمصرف برسد .

DENIS HEALY در تاریخ ۱۹ مهر ماه ۲۵۳۴ آقای دنیس هیلی وزیر خزانه داری انگلیس در راس هیاتی بدعوت آقای انصاری وزیر امور اقتصادی و دارائی جهت شرکت در کنفرانس مالی ایران و انگلیس بتهران سفر نمود . در این کنفرانس مذاکراتی در مورد امکانات همکاری دو کشور در زمینه ایجاد یک بازار سرمایه بین المللی در ایران صورت گرفت و موافقت گردید که چهار کمیته دائمی بمنظور مطالعه در زمینه جزئیات همکاری دو جانبه در این زمینه تشکیل گردد . همچنین ضمن این سفر قرارداد پرداخت قسمت دوم وام ایران به انگلستان امضاء گردید .

در تاریخ ۲۷ مهر ماه ۲۵۳۴ ایران و انگلستان ۲ قرارداد در زمینه سازمان انرژی اتمی ایران امضاء کردند که بر اساس آنها علاوه بر تحقیقات اتمی مشترک دو کشور، انگلستان نیروهای انسانی مورد نیاز سازمان انرژی اتمی ایران را آموزش فنی میدهد .

قرارداد را از سوی ایران آقای اکبر اعتماد معاون نخست وزیر و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران و از طرف انگلستان سفیر آن کشور در دربار شاهنشاهی امضاء کردند .

در تاریخ ۲۶ آذر ماه هیئت نمایندگی ایران بریاست آقای فریدون مهدوی وزیر بازرگانی وقت برای شرکت در چهارمین اجلاس کمیسیون مشترک وزیران ایران و انگلیس به لندن عزیمت نمود . در این اجلاس ریاست هیئت انگلیس را آقای پیتیر شور وزیر بازرگانی انگلیس عهده دار بود .

PETTER SHORE در خاتمه پروتکلی در تاریخ ۲۸ آذر ماه بین طرفین بامضاء رسید . در این اجلاس کمیسیون پیشرفتهای حاصله در اجرای طرحهای خانه سازی، ساخت تجهیزات بیمارستان و برقی نمودن راه آهن را مورد توجه قرار داد و سایر زمینه های همکاری بین دو کشور بشرح زیر مورد ملاحظه قرار گرفت :

— ادامه همکاری شرکت های انگلیسی در توسعه صنعت نفت و صنایع وابسته به آن

و بررسی امکانات جدید همکاری در این صنایع .
 همکاری دو کشور در زمینه های کشاورزی ، توزیع ، ساخت جاده و مخابرات
 همکاری دو کشور در مینه ایجاد یک مرکز آموزش حرفه ای در شهرهای صنعتی
 البرز و تبریز و ایجاد یک مرکز جدید آموزش تعلیم و تربیت و همچنین توسعه دانشکده
 تعلیمات دریائی در بلوچستان .

ضمناً در این اجلاس نیز انگلیس مجدداً آمادگی خود را بمنظور کمک به
 ایجاد روابط خاص بین ایران و بازار مشترک ابراز نمود . و قصد خود را به ایفای
 نقش عمده ای در داخل اتحادیه های اروپائی ، بمنظور تشویق بانعقاد موافقتنامه ای
 بین ایران و بازار مشترک تاکید نمود .

بدعوت آقای عباسعلی خلعت بری وزیر امور خارجه روز ۱۴ اسفند ماه ۲۵۳۴
 آقای جیمز کالاهان وزیر خارجه انگلیس (نخست وزیر فعلی) بمنظور مذاکره درباره
 روابط دو کشور در راس هیاتی به ایران آمد و روز شنبه ۱۶ اسفند ماه بحضور
 اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب گردید .

آقای کالاهان طی مدتی که در تهران اقامت داشت با آقای امیر عباس هویدا
 نخست وزیر ، آقای خلعت بری وزیر امور خارجه مذاکره بعمل آورد .

آقای جیمز کالاهان پس از پایان مذاکرات با آقای خلعت بری در یک مصاحبه
 مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی با حضور خبرنگاران داخلی و خارجی شرکت کرد و به
 سئوالات آنان پاسخ گفت و روز ۱۸ اسفند ماه تهران را ترک نمود .

روابط اقتصادی ایران و انگلیس در سال ۲۵۳۴ بنحو کم سابقه ای گسترش
 یافته و حجم مبادلات دو کشور نسبت به سالهای گذشته تقریباً دو برابر شده
 است . در اثر ابراز علاقه محافل اقتصادی و بازرگانی دو کشور برای نخستین بار در
 طول تاریخ مناسبات تجارتي ایران و انگلیس که سابقه آن به ۳۵۰ سال قبل می رسد
 مقدمات تشکیل اتاق بازرگانی مشترک ایران و انگلیس فراهم گردید و از دیماه گروه
 ایران در اتاق بازرگانی وست مینستر WESTMINSTER در لندن رسماً شروع
 بکار نمود و بزودی در تهران نیز اتاق مذکور تاسیس خواهد شد .

— تاریخ تاسیس سفارت انگلستان در تهران ۱۸۰۰ میلادی .

— تاریخ تاسیس سفارت ایران در لندن — ۱۸۵۱ میلادی .

فهرست معاهدات و موافقتنامه های معتبر ایران با انگلستان در اول فروردین ۲۵۲۵

بشرح زیر میباشد :

۱- موافقتنامه فرهنگی امضاء شده در لندن - که از ۲۵۱۹/۹/۴ قابل اجراء

میباشد .

۲- تبادل نامه در باره لغو روادید امضاء شده در لندن - که از ۲۵۳۲/۷/۹

قابل اجراء میباشد .

۳- تبادل نامه در باره معافیت متقابل شرکتهای هواپیمائی از پرداخت مالیات

بر درآمد امضاء شده در تهران - که از ۲۵۱۹/۱/۲۰ قابل اجراء میباشد .

ایتالیا

سفارت ایران در ایتالیا در تاریخ ۱۸۹۶ میلادی و سفارت ایتالیا در تهران در تاریخ ۱۸۸۶ میلادی تاسیس شده بود . ولی قبل از سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر روابط ایران و ایتالیا رونق و تحرک قابل ملاحظه‌ای نداشت . مناسبات اقتصادی و مبادلات بازرگانی ایران با خارج تقریباً " در انحصار دو قدرت بزرگ استعماری بود و جایی برای سایر کشورهای اروپائی منجمله ایتالیا باقی نمیگذاشت . روابط سیاسی براساس عهدنامه ۲ مه‌ماه ۲۴۲۱ شاهنشاهی قرارداد داشت که بموجب فصل هشتم آن حق قضاوت کنسولی برای نمایندگان کنسولی ایتالیا شناخته شده بود . در زمینه فرهنگی جز تحقیقات بعضی ایران شناسان ایتالیائی فعالیت قابل ملاحظه‌ای وجود نداشت . پس از انشاء کاپیتولاسیون اولین عهدنامه مودت براساس احترام و منافع متقابل بین ایران و ایتالیا در مه‌ماه ۲۴۸۸ شاهنشاهی منعقد شد و اعلیحضرت رضا شاه کبیر براساس توسعه روابط با کشورهایی که در ایران سوابق سوء استعماری نداشتند هنگامیکه به اجرای برنامه تاسیس نیروی دریائی شاهنشاهی پرداختند توجه خود را بطرف ایتالیا که در این زمینه صنعتی پیشرفته و تجربه‌ای زیاد داشت معطوف نمودند . پس از تصویب بودجه نیروی دریائی در سال ۲۴۸۶ شاهنشاهی و بعد از مطالعات لازم از سال بعد به کارخانجات کشتی سازی ایتالیائی سفارش ساختن دوناو ۹۵۰ تنی و چهار ناوچه ۳۲۰ تنی داده شد . در سال ۲۴۹۱ شاهنشاهی ساختمان این کشتی‌ها بپایان رسید و بوسیله افسران و افراد ایرانی که فنون دریانوردی را در ایتالیا آموخته بودند این کاروان دریائی بطرف ایران حرکت کرد . برای تکمیل کادر نیروی دریائی افسران جوان دیگری بمدارس دریانوردی ایتالیا اعزام شدند و مریدان و مستشارانی از نیروی دریائی ایتالیا به ایران دعوت گردیدند . همکاری ایتالیا در این زمینه باعث شد که دولت ایران در مدت کوتاهی صاحب یک نیروی دریائی برای دفاع از آبهای ساحلی خود در خلیج فارس بشود .

روابط ایران و ایتالیا تا پایان سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر بررور ربه توسعه بود ولی پس از اشغال ایران از طرف متفقین و بعد از اتمام حجت ۴۸ ساعته ۱۹ شهریور ۲۵۰۰ شاهنشاهی متفقین مبنی بر قطع فوری روابط سیاسی با کشورهای محور ، دولت

ایران روابط سیاسی خود را با ایتالیا قطع کرد .

پس از پایان جنگ دوم جهانی روابط بین دو کشور مجدداً " در تیر ماه ۲۵۰۵ شاهنشاهی برقرار و سفارت ایران در رم دوباره افتتاح گردید .

مسافرت رسمی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به ایتالیا در سال ۲۵۱۲ شاهنشاهی ، که مانند سایر مسافرت‌های رهبر عالیقدر ایران منشاء خیر و برکت بوده است ، سرآغاز یک دوران پر تحرک در روابط ایران و ایتالیا در زمینه‌های مختلف گردید . متعاقب این سفر مسافرت‌ها و مذاکرات سران دولتها و شخصیت‌های سیاسی و اقتصادی دو کشور بطور مستمر موجب توسعه و گسترش روابط اقتصادی ، بازرگانی ، فرهنگی و علمی فیما بین شد . بخصوص مناسبات فرهنگی بسط و توسعه خاصی یافت که در زمینه آن میتوان به تشکیل چند کنگره بین المللی مربوط به تاریخ و فرهنگ ایران در رم از طرف فرهنگستان ملی ایتالیا و فعالیت‌های انستیتوی روابط فرهنگی ایتالیا با خاورمیانه ، کاوشها و فعالیت‌های هیئت‌های باستان شناسی ایتالیا برای ترمیم آثار تاریخی و هنری مختلف ایران را نام برد . خوشبختانه بموازات این امر در ایران نیز از چند سال قبل فعالیت گسترده‌ای در زمینه شناسایی بیشتر آثار فرهنگ و ادب و هنر ایتالیا صورت گرفته که بطور منظم ادامه دارد از طرف دیگر " کمیته ایرانی حفظ شهر ونیز " که تحت ریاست فائقه علیاحضرت شهبانوی ایران تاسیس یافته در جهت حفظ این میراث فرهنگی که متعلق به کلیه بشریت میباشد بطور مستمر فعالیت و بذل مساعی مینماید .

تعداد محصلین ایرانی که برای تحصیل در رشته‌های مختلف بخصوص رشته‌های معماری و هنری به ایتالیا رفته‌اند در سال‌های اخیر بطور محسوسی رو به تزاید بوده است و بطور کلی همکاری بسیار ثمربخشی بین بعضی از دانشگاه‌های ایرانی و ایتالیائی منجمله در رشته‌های شهر سازی و معماری قابل توجه میباشد . از طرفی براساس قرارداد همکاری‌های تکنولوژیک و علمی منعقد بین دو کشور امکان همکاری بین دانشکده پلی تکنیک شهر تورن و انستیتوی علمی و تکنولوژیک تهران تحت بررسی و مطالعه است .

این روابط هنری و فرهنگی و علمی با روابط وسیع اقتصادی و صنعتی و فنی تکمیل گردیده است . قراردادی که در سال ۲۵۱۶ شاهنشاهی در زمینه نفتی بین دو کشور امضاء شد در واقع سرآغاز دوران تازه‌ای در روابط جهانی در این رشته بود

که تحولات بنیادی بعدی را بدنبال داشت . قرارداد شرکت ملی نفت ایران که با شرکت ایتالیائی آجیب مینزاریا منعقد شد نخستین قراردادی بود که تا آنموقع در دنیا براساس تقسیم ۷۵ و ۲۵ درصد منافع بین کشور صاحب نفت و شرکت استخراج کننده منعقد شده بود .

در چند سال اخیر چند هیات بزرگ اقتصادی از ایتالیا برای بررسی امکانات سرمایه گذاری و همکاریهای اقتصادی با ایران آمده است . همچنین از سال ۲۵۳۱ شاهنشاهی کمیسیون مشترک ایران و ایتالیا برای همکاریهای اقتصادی شروع بکار کرده است که برنامه کار آن رشته های متنوع انرژی - فولاد و آلومینیوم - کشتیرانی - نساجی - ساختمان - صنایع کشاورزی - همکاریهای جهانگردی و رشته های مختلف دیگر را شامل میشود . در تعقیب تشکیل این کمیسیون آقای آلدومورو وزیر خارجه وقت ایتالیا در راس یک هیات بزرگ اقتصادی و سیاسی به ایران مسافرت کرد و مذاکراتی درباره بسط روابط سیاسی ، اقتصادی و فنی بین دو کشور بعمل آمد . وزیران امور خارجه دو کشور با توجه به پیشرفتی که در زمینه روابط فرهنگی ایران و ایتالیا حاصل شده بود ، بمنظور گسترش این روابط موافقت کردند که به تشکیل کمیسیون مشترک ایران و ایتالیا که در ماده ۱۱ موافقتنامه فرهنگی - ایران و ایتالیا پیش بینی شده بود مبادرت ورزند .

در سال ۲۵۳۳ شاهنشاهی نیز هیاتی از نمایندگان مهمترین مجتمع های صنعتی و اقتصادی ایتالیا برای مذاکره درباره مسائل همکاری با بخش دولتی و بخش خصوصی با ایران آمدند .

مهمترین بازدید های اخیر مقامات ایتالیا از ایران سفر رسمی حضرت حیوانی لئونیه رئیس جمهوری ایتالیا و بانو بایران است که در تاریخ ۲۴ آذر ۲۵۳۳ شاهنشاهی بدعوت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانو به ایران مسافرت نمودند . آقای ماریانورومور وزیر خارجه وقت ایتالیا و عده ای از شخصیت های عالیرتبه ایتالیائی رئیس جمهوری ایتالیا را همراهی میکردند و یک هیات ۶۵ نفری مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی ایتالیا همراه رئیس جمهوری به ایران آمدند . مذاکرات شاهنشاه آریامهر و رئیس جمهوری ایتالیا در محیطی سرشار از تفاهم بعمل آمد و در باره امکانات همکاریهای بیشتر اقتصادی و علمی و فرهنگی گفتگو نمودند .

با اقداماتی که در زمینه توسعه روابط دو کشور بعمل آمده است چشم انداز همکاریهای وسیعی در زمینه های مختلف بین دو کشور نمایان شده است. حضرت لقونه رئیس جمهوری ایتالیا در اطلاعیهای که هنگام عزیمت از ایران در اختیار وسائل ارتباط جمعی گذاشتند اظهار داشتند: " ایران و ایتالیا که روابط دیرینه ای با هم داشته اند در بیست سال اخیر به پیشرفتهای چشمگیری در این زمینه نائل آمده اند و هنوز یک راه طولانی در پیش دارند که با هم آنها طی کنند و تصور میکنم که سفر اخیر من به ایران یکی از مهمترین لحظات این پیشرفت باشد ."

در تاریخ ۲۳ فروردینماه ۲۵۳۴ قراردادی در مورد تولید برق از انرژی حرارتی درون زمینی (ژئوترمال) بین آقای ایرج وحیدی وزیر نیرو و آقای آنجلینی ANGELO IN رئیس سازمان برق ایتالیا در تهران بامضاء رسید

بر اساس مفاد این قرارداد کارشناسان سازمان برق ایتالیا مطالعات شناسائی برای تولید برق از انرژی حرارتی داخل زمین را ظرف مدت ده ماه در مناطق شمال و شمال غربی کشور انجام خواهند داد و بر اساس نتایج حاصله از مطالعات و بررسیهاییکه بعمل خواهد آمد محلی مناسب برای نیروگاهها انتخاب و طرحهای اجرایی جهت تولید برق تهیه و مورد اجرا گذاشته میشود .

در اجرای پروتکل مورخ ۱۷ خرداد ماه ۲۵۳۳ شاهنشاهی در این سال چند هیات اقتصادی ، بازرگانی ، بازاریابی و صاحبان صنایع بمنظور انجام مذاکرات اقتصادی به ایران مسافرت کردند .

فعالیت اقتصادی ایتالیائیها در ایران شامل امضای قراردادهای صنعتی از قبیل قرارداد ساختمان تاسیسات بندر عباس ، قرارداد ایجاد کارخانه ذوب آهن گازی بظرفیت سه میلیون تن در بندر عباس ، قرارداد احداث لوله نفت از ناحیه مارون به اصفهان و قرارداد تاسیس کارخانه لاستیک سازی بظرفیت چهارده هزار تن در سال با بخش خصوصی بوده است .

معاهدات معتبر دولت شاهنشاهی ایران و ایتالیا بشرح زیر است :

تاریخ اجراء

۲۵۱۵/۱۰/۲۰	۱- عهدنامه مودت در تاریخ
	۲- عهد نامه تجارت و اقامت و
۲۵۱۸/۳/۶	دربانوردی و چهارنامه درتاریخ
۲۵۲۰/۱۲/۱۷	۳- موافقت نامه فرهنگی درتاریخ
	۴- موافقت نامه همکاری علمی و فنی
۲۵۳۰/۱۲/۱۲	در تاریخ
	۵- تبادل نامه درباره لغو روادید
۲۵۲۸/۵/۱۰	درتاریخ
	۶- تبادل نامه در معافیت متقابل
	شرکتهای هواپیمائی از پرداخت
۲۵۲۸/۷/۱۵	مالیات بر درآمد در تاریخ

اتریش

سفارت ایران در وین که در سال ۲۴۴۲ افتتاح شده بود در سال ۲۴۸۰ بعلت مضیقه مالی دولت و بمنظور صرفه جوئی درمخارج تعطیل شد و سفرای ایران در ایتالیا، در اتریش آکر دیته شدند. سفارت اتریش در تهران نیز پس از استقرار رژیم جمهوری در آن کشور تعطیل شد و از سال ۲۴۸۴ تا ۲۴۸۷ سفارت انگلستان در تهران حافظ منافع اتریش بود. سپس سفرای دولت جمهوری اتریش در آنکارا از سال ۲۴۸۷ تا الحاق این کشور به آلمان، در تهران آکر دیته بودند.

در زمان سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر و پس از الغاء کاپیتولاسیون دولت اتریش به انعقاد یک قرارداد موقت مودت و اقامت و تجارت در خرداد ۲۴۸۷ با دولت ایران مبادرت کرد ولی بعلل مختلف از جمله مشکلات داخلی اتریش روابط اقتصادی و فرهنگی فرصت توسعه و گسترش نیافت و پس از الحاق اتریش به آلمان در سال ۲۴۹۸ روابط دو کشور قطع گردید.

بعد از جنگ دوم جهانی و تجدید استقلال اتریش، روابط سیاسی بین ایران و اتریش در اسفند ماه ۲۵۰۴ برقرار شد و سفیران ایران در سویس، در وین آکر دیته شدند و دولت اتریش نیز سفیران خود در آنکارا را بعنوان سفیر آکر دیته در دربار شاهنشاهی تعیین نمود.

پس از معاهده دولتی بین چهار قدرت بزرگ در باره اتریش و رسمیت یافتن استقلال این کشور، سفارت شاهنشاهی در بهمن ۲۵۱۵ در وین افتتاح شد و دولت جمهوری فدرال اتریش نیز در سال ۲۵۱۷ به افتتاح سفارت مقیم در تهران مبادرت کرد و روابط رو بتوسعه گذاشت.

سفر رسمی شاهنشاه آریامهر به اتریش در سال ۲۵۱۹ را میتوان سر آغاز فصل تازه‌ای در روابط حسنه دو کشور محسوب داشت. و این نکته در بیانات ملوکانه در طی این سفر خوبی روشن میشود. شاهنشاه آریامهر در نطق خود خطاب به رئیس جمهوری اتریش فرمودند:

"مادر قرون گذشته از افسران شما برای تجدید سازمان نظامی کشور خویش کمک گرفتیم و در حال حاضر نیز کارشناسان و نمایندگان صنعتی و بازرگانی متعددی از کشور شما در مملکت خویش داریم. عده ای از دانشجویان ما نیز در اتریش به تحصیل مشغولند.

امیدواریم این رشته نزدیکی و ارتباط صنعتی و بازرگانی و فرهنگی میان دو دولت و دو کشور ما که خواستار چیزی جز حسن تفاهم و صلح بین المللی برای اجرای برنامه های خود در راه تامین سعادت و رفاه مردم خویش نیستند پیوسته نیرومند تر گردد .

مذاکرات شاهنشاه آریامهر با مقامات برجسته این کشور همانطور که پیش بینی فرموده بودند آغاز یک فصل تازه همکاریهای گسترده اقتصادی و فرهنگی و علمی فیما بین گردید . مسافرت های شخصیت های سیاسی و اقتصادی بین دو کشور قدمهای مثبتی بود که در راه اجرای برنامه های همکاری طبق نظرات رهبر عالیقدر ایران برداشته شد .

حضرت فرانتس یوناس رئیس جمهوری اتریش در سال ۲۵۲۴ رسماً از ایران بازدید بعمل آوردند و سال بعد از آن نیز دکتر گورباخ صدر اعظم پیشین و رئیس حزب مردم اتریش به ایران سفر کرد .

در مهر ماه ۲۵۳۳ آقای برونو کرایسکی صدراعظم اتریش بدعوت آقای امیرعباس هويدانخست وزیر از ایران دیدار نمود و طی این سفر به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد . در این سفر که گروهی از نمایندگان صنایع و مامورین عالیرتبه اتریش صدراعظم را همراهی مینمودند گسترش مناسبات دو کشور مورد بررسی قرار گرفت و عزم واضحی در جهت تسهیل روابط بین دو کشور اعلام گردید .

در فروردین ماه ۲۵۳۴ آقای اریک بیلکا وزیر امور خارجه اتریش در راس هیاتی از ایران بازدید رسمی بعمل آورد . آقای بیلکا در این سفر به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد و با آقای خلعت بری وزیر امور خارجه ، رئیس هیات مدیره و مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران و همچنین وزیران بازرگانی ، کشاورزی و منابع طبیعی ملاقات و پیروان گسترش همکاریهای دو کشور مذاکره نمود .

در سال ۲۵۳۴ وزیر بازرگانی ایران در راس هیاتی برای شرکت در چهارمین اجلاس کمیسیون مشترک وزیران ایران و اتریش برای همکاریهای فیما بین به وین عزیمت نمود و در پایان اجلاس پروتکل همکاریهای اقتصادی دو کشور از طرف وزیران بازرگانی ایران و اتریش با مضمون رسید . سپس در مهر ماه همان سال قرارداد مربوط به اعزام و

کارآموزی متخصصین ایرانی در رشته های مربوط به انرژی اتمی بین دولتین ایران و اتریش بامضه رسید . همچنین در آذر ماه ۲۵۳۴ قرارداد صدور گاز طبیعی ایران به جمهوری فدرال آلمان - فرانسه و اتریش در تهران امضاء شد که براساس آن ایران در طول ۲۰ سال سالانه ۱۳/۴ میلیارد متر مکعب گاز از طریق شوروی به اروپا صادر خواهد کرد و سهم اتریش معادل ۱۶/۶۷ در صد آن میباشد .

در تاریخ ۹ خرداد ۲۵۳۵ حضرت رودلف کیر شلگر رئیس جمهوری فدرال اتریش و بانو برای یک دیدار چهار روزه بدعوت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران یک سفر رسمی به ایران نمودند . در این سفر آقای اریک بیلکا وزیر امور خارجه و آقای ژوزف استاربیباخر وزیر بازرگانی و صنعت و تعدادی از مقامات برجسته اتریش رئیس جمهوری را همراهی میکردند . طی این سفر و ملاقاتهای مختلفی که بین رهبران دو کشور و مقامات و شخصیت های سیاسی و اقتصادی صورت گرفت مسائل مربوط به توسعه روابط فیما بین مطرح و مورد بررسی قرار گرفت .
بعنوان نتیجه میتوان گفت که برائرتماسهای مستمر و مذاکرات متعدد شخصیتهای سیاسی و اقتصادی دو کشور در سالهای اخیر روابط اقتصادی ایران و اتریش بسرعت رو به توسعه نهاده است .

از سال ۲۵۲۸ اقداماتی بمنظور جلب سرمایه داران و صاحبان صنایع اتریش برای شرکت در برنامه های عمرانی ایران و افزایش صدور فرآوردههای ایران به آن کشور و ایجاد پروژه های مشترک اقتصادی بعمل آمده است .
از فروردین ۲۵۲۷ حقوق گمرکی تولیدات و فرشهای بافت ایران بر اساس ماده ۶ تعرفه گمرکی " گات " تقلیل یافته است .

کمیسیون دائمی مشترک اقتصادی ایران و اتریش با اعزام هیئت های اقتصادی به ایران از سال ۲۵۲۸ ببعد گامهای ثروبخشی در تعقیب هدفهای خود بمنظور توسعه روابط اقتصادی دو کشور برداشته است .

ضمن مذاکراتیکه در سومین اجلاس هیئت کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و اتریش در سال ۲۵۳۲ در تهران بین مقامات اقتصادی دو کشور انجام گرفت پروتکلی در تاریخ ۱۱ اسفند ۲۵۳۲ (مارس ۱۹۷۴) بین دو کشور بامضه رسید که اهم نکات مورد بحث آن بشرح زیر میباشد :

۱- اعلام آمادگی ایران برای خرید واگن مخصوص حمل غله و خریداری ریل و آهن آلات ، کاغذ کرافت ، کاغذ تحریر و روزنامه ، الیاف مصنوعی ، پی وی سی ، پلی اتیلن ، ریسمان نایلونی .

۲- همکاری فیما بین بمنظور ایجاد یک مجتمع پترو شیمی در تبریز .

۳- بررسی اجرای طرح مشترکی جهت ایجاد یک کارخانه فولاد مخصوص در ایران با ظرفیت تقریبی ۵۰ هزار تن در سال .

۴- همکاری سازمان گسترش و نوسازی ایران وبانک توسعه صنعتی و معدنی وبانک اعتبارات صنعتی و بانک توسعه سرمایه گذاری با بخش خصوصی در اتریش .

۵- اجرای یک طرح مشترک جهت ایجاد مجتمع های شیر و گوشت در ایران .

۶- امکان اعطای اعتباری از طرف ایران به اتریش بمنظور اجرای طرحهای معینی که با توافق طرفین تعیین خواهد شد .

در تاریخ ۱۶ تیر ماه ۲۵۳۴آقای فریدون مهدوی وزیر بازرگانی در راس هیاتی بمنظور شرکت در چهارمین اجلاس کمیسیون مشترک وزیران ایران و اتریش برای همکاریهای اقتصادی به اتریش عزیمت نمود و در پایان این اجلاس پروتکل همکاریهای اقتصادی دو کشور توسط وزیر بازرگانی ایران و وزیر بازرگانی و صنایع اتریش بامضاء رسید .

بموجب این پروتکل مبادلات کالاهای صنعتی ایران به اتریش افزایش خواهد یافت و دو کشور در هیجده طرح صنعتی بطور مشترک در ایران سرمایه گذاری خواهند کرد و در زمینه های حمل و نقل ، خانه سازی و مصالح ساختمانی و اجرای طرحهای مختلف در کشورهای ثالث و همچنین ایجاد تعدادی مراکز آموزش حرفه ای و مدارس فنی در ایران با یکدیگر همکاری خواهند نمود .

در آبان ۲۵۳۱ بنا بدعوت دولت اتریش ، رئیس دانشگاه تهران به اتریش مسافرت نموده و با مقامات دانشگاهی اتریش ملاقات و مذاکره نمود . در این ملاقات قرار شد روابط دانشگاهی دو کشور بویژه در زمینه های ورزش و تربیت بدنی و هنرهای دراماتیک و موسیقی توسعه یابد .

کشور اتریش که مقام برجسته ای در دنیای علم و ادب و هنر دارد کوششهای ارزنده ای در شناساندن فرهنگ و تمدن ایران باستان بویژه توسط انستیتوی شرق شناسی دانشگاه وین مبذول داشته است . از جمله میتوان از تجدید چاپ فرهنگ عظیم فارسی

لاتین و فرهنگ تطبیقی لغات زبانهای زنده پهلوی و ریشه‌های آنها و ریشه‌های کلمات فارسی جدید اثر فولرس J. A. VULLERS محقق معروف اتریشی در سال ۲۵۲۱ در ۲۶۹۰ صفحه نام برد .

در سال ۲۵۳۰ معاون فرهنگی وزارت دربار شاهنشاهی دوبار به اتریش مسافرت نمود و درباره ایجاد یک انستیتوی ایران شناسی وابسته به دانشگاه وین با مقامات دانشگاهی اتریش مذاکره کرد .

از سال ۲۵۰۹ عده ای از دانشمندان گیاه شناس اتریشی با کمک دانشمندان برجسته علوم طبیعی ایرانی آمریکائی ، سوئدی ، سویسی مشغول تدوین مجموعه علمی بزرگی بنام " گیاه شناسی ایران " شدند . در این مجموعه مشخصات کامل ۸۰۰۰ نوع گیاه ایران گردآوری شده و در تالیف آن تمام مآخذ علمی که در باره گیاهان ایران در کشورهای مختلف جهان نوشته شده مورد مطالعه قرار گرفته است . از جمله قدمهای موثر در راه بشتر رساندن همکاری علمی و فرهنگی دو کشور استقرار مرکز انستیتوی فرهنگی اتریش در خاورمیانه ، در تهران و تاسیس مدرسه حرفه ای رضا پهلوی با همکاری وزارت فرهنگ و اطاق بازرگانی اتریش در تهران میباشد . تاکنون تعداد زیادی متخصص فنی تحت نظر مربیان اتریشی از مدرسه مزبور فارغ التحصیل شده اند .

در سال ۲۵۲۹ پانزده نفر از معلمان مدرسه حرفه ای رضا پهلوی برای کارآموزی دو ساله به اتریش اعزام شدند و در چند سال اخیر نیز دولت اتریش همه ساله چندین بورس در اختیار فارغ التحصیلان این مدرسه گذاشته است .

مؤسسات آموزشی و فرهنگی و برخی از مؤسسات مذهبی اتریش نیز تعدادی بورس تحصیلی و مطالعاتی به دانشجویان ایرانی تخصیص داده اند . کشور اتریش از جمله ممالکی است که تعداد کثیری دانشجوی ایرانی در آن کشور به تحصیل مشغول میباشند .

آمار تفکیکی زیر میتواند چگونگی اشتغال دانشجویان ایرانی را در رشته های مختلف تحصیلی در کشور اتریش روشن نماید :

تا اول سال ۲۵۳۰ تعداد ۱۰۸۰ دانشجوی ایرانی (۱۰۲۱ پسر و ۵۹ دختر) -

در رشته های مهندسی (۴۴۳ نفر) - پزشکی (۳۷۳ نفر) - علوم (۷۳ نفر) -
 حقوق (۶۳ نفر) - بازرگانی و علوم اداری (۴۲ نفر) - کشاورزی (۲۹ نفر) -
 ادبیات و علوم انسانی (۱۵ نفر) هنر و سایر رشته ها (۴۲ نفر) به تحصیل
 اشتغال داشته اند .

معاهدات معتبر بین ایران و اتریش بشرح زیر است .

تاریخ اجراء	عهد نامه مودت و اقامت و اعلامیه در خصوص معاوضت قضائی مجانی و وجه الضمان اتباع بیگانه در دادگستری
۲۵۲۴/۱۲/۲۵	
	پروتکل الحاقی به عهد نامه مودت و اقامت مورخ ۹ سپتامبر ۱۹۵۴
۲۵۲۸/۱۲/۱۴	
	موافقت نامه لغو روادید برای دارندگان گذرنامه های خدمت و سیاسی
۲۵۳۲/۱۱/۲۴,	

اسپانیا

اولین عهدنامه مودت و تجارت ایران و اسپانیا در سال ۲۴۰۰ در استانبول بامضای رسید ولی تاسیس سفارت ایران در مادرید در سال ۲۴۷۵ صورت گرفت که پس از پنج سال در سال ۲۴۸۰ بعلت مضیقه مالی دولت ، سفارت تعطیل شد و متعاقب آن سفرای ایران در پاریس در مادرید آکر دیته شدند .

از آن تاریخ با وجود مناسبات دوستانه ، روابط دو کشور تحرک و فعالیتی نداشت تا اینکه در اجرای منویات مبارک ملوکانه مبنی بر بسط و توسعه روابط سیاسی و اقتصادی و فرهنگی با کشورهای اروپائی در سال ۲۵۱۲ مجدداً " سفارت شاهنشاهی در مادرید افتتاح شد .

مسافرت رسمی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به مادرید که بنا بدعوت ژنرال فرانکو رئیس کشور اسپانیا در سال ۱۲۵۱۶ انجام گرفت باعث رونق و تحرک بیشتری در روابط دو کشور گردید و باب مراودات شخصیت‌های سیاسی ، اقتصادی و دانشگاهی بین دو کشور باز شد و والا حضرت خوان کارلوس ولیعهد وقت اسپانیا و همسرشان پرنسس سوفی که یکبار در سال ۲۵۲۸ بایران سفر کردند حامل بزرگترین نشان اسپانیا بنام ایزابل لاکاتولیک برای اعلیحضرت شهبانوی ایران بودند ، بار دیگر در سال ۲۵۳۰ جهت شرکت در جشنهای دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران به ایران آمدند .

در سال ۲۵۳۲ بدعوت جناب آقای عباسعلی خلعت بری وزیر امور خارجه آقای LOPEZ BRAVO وزیر خارجه وقت اسپانیا بهمراهی چند نفر از مقامات برجسته آن کشور از ایران بازدید رسمی بعمل آورده بود که متعاقب آن نیز موافقتنامه بازرگانی و اقتصادی بین ایران و اسپانیا در مادرید بامضای رسید .

در سال ۲۵۳۴ بدعوت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریا مهر و علیاحضرت شهبانوی ایران ، والا حضرت خوان کارلوس ولیعهد اسپانیا (پادشاه کنونی) و همسرشان پرنسس سوفیا از تاریخ ۳۱ فروردین تا ۴ اردیبهشت از ایران بازدید رسمی بعمل آوردند .

در این مسافرت آقای کابلو گوآلبا معاون رئیس دولت اسپانیا و آقای پدرو-

کورتینا موری وزیر خارجه آن کشور در معیت والا حضرتین بودند . طی این دیدار ولیعهد اسپانیا به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شدند .

ضمناً والا حضرت خوان کارلوس با آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر و آقای عباسعلی خلعت بری وزیر امور خارجه مذاکراتی بعمل آوردند .

در پایان این سفر اعلامیه مشترکی انتشار یافت که طی آن والا حضرت دون خوان کارلوس خرسندی خود را از فرصتی که این بازدید رسمی برای تحکیم علائق مودت و آغاز مرحله تازه ای در همکاریهای دو کشور فراهم آورده است ابراز داشتند .

علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران در تاریخ ۵ اسفند ماه در سر راه سفر رسمی خود به سنگال به مادرید تشریف فرما شدند و مورد استقبال علیحضرت خوان کارلوس پادشاه و علیاحضرت ملکه اسپانیا قرار گرفتند . در این توقف که دو روز بطول انجامید آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر و آقای مجیدی وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه در التزام علیاحضرت شهبانو بودند .

از نظر اقتصادی سفر والا حضرت ولیعهد اسپانیا به ایران منشاء اثراتی شد . در جلسه اجرائی که در تاریخ اول اردیبهشت ماه بریاست والا حضرت و آقای امیر عباس-هویدا نخست وزیر تشکیل شد تصمیم گرفته شد کلیه طرق و روشهای ممکن برای توسعه روابط اقتصادی و بازرگانی و فنی بین دو کشور مورد بررسی قرار گیرد . در مذاکرات آقای کابلودو آلبامعاون رئیس دولت و وزیر دارائی اسپانیا با آقای هوشنگ انصاری وزیر امور اقتصادی و دارائی امکانات همکاریهای اقتصادی بتفصیل مورد بررسی قرار گرفت و طرفین توافق نمودند که کمیته مشترک بازرگانی و همکاریهای اقتصادی بین ایران و اسپانیا به سطح وزیران ارتقاء پیدا کند .

متعاقب این توافق ، وزیر بازرگانی و وزیر صنایع اسپانیا در راس هیاتی از ۲۵ اردیبهشت ماه بمنظور شرکت در اولین کمیسیون همکاری اقتصادی بتهران مسافرت کردند و در نتیجه پروتکلی در تاریخ ۳۰ اردیبهشت بین وزیران اسپانیائی و آقای فرخ نجمآبادی وزیر صنایع و معادن بامضاء رسید که طی آن ، امکانات همکاریهای دو کشور در زمینه کشتی سازی ، خانه سازی ، همکاری در کشورهای ثالث ، تامین مواد غذائی و کشاورزی و همکاریهای جهانگردی مورد بررسی قرار گرفته است .

موافقتنامه لگو روادید بین دو کشور نیز در تاریخ ۲۹ شهریور ماه ۲۵۳۴ در مادرید امضاء شده است .

معاهدات معتبر بین ایران و اسپانیا بشرح زیر است :

تاریخ اجراء

۲۵۱۶/۹/۱۶	۱- عهدنامه مودت و اقامت
۲۵۲۷/۱۲/۲	۲- موافقت نامه فرهنگی
۲۵۲۶/۹/۱۰	۳- تبادل نامه درباره لغو روادید
۲۵۲۳/۴/۲۲	۴- موافقت نامه بازرگانی و همکاریهای اقتصادی

ایرلند

دولت شاهنشاهی و جمهوری ایرلند در سال ۲۵۳۴ پس از مذاکراتی تصمیم به برقراری روابط سیاسی در سطح سفارت و مبادله سفیر گرفتند .
 اعلامیه مشترک استقرار روابط ، در تاریخ ۲۹ بهمن ماه ۲۵۳۴ در یک زمان در تهران و دوبلین منتشر شد و دو دولت ضمن اعلام این تصمیم اظهار امیدواری کردند که ایجاد روابط سیاسی مقدمه ای برای بسط مناسبات اقتصادی و فرهنگی میان دو کشور گردد .

هم اکنون سفیر شاهنشاه آریامهر در لاهه بعنوان سفیر آکر دیته در جمهوری ایرلند تعیین گردیده است و از طرف جمهوری ایرلند نیز موضوع افتتاح سفارت در ایران در دست بررسی است . از طرف دیگر مطالعاتی برای ایجاد روابط اقتصادی و قراردادهای موافقتنامه های مختلف بعمل آمده و تماسهایی در این زمینه بین دو کشور گرفته شده است ولی هنوز بمرحله قطعی و نهائی نرسیده است . در حال حاضر میزان مبادلات بازرگانی بین ایران و ایرلند ناچیز است ولی با آغاز روابط سیاسی ، امید توسعه روابط اقتصادی زیاد است . لازم به یاد آوری است که هم اکنون تعدادی از محصلین ایرانی در دانشگاهها و مدارس ایرلند مشغول تحصیل میباشند .

ایسلند

روابط سیاسی بین ایران و ایسلند از سال ۲۵۰۸ شاهنشاهی برقرار گردید در اردیبهشت این سال وزیر مختار ایران در کشورهای اسکاندیناوی ، دربرگی یایویک پایتخت کشور ایسلند استوارنامه خود را به رئیس جمهوری این کشور تقدیم کرد . دولت شاهنشاهی اولین دولت شرقی و مسلمان بود که با دولت جدید التاسیس جمهوری ایسلند روابط سیاسی برقرار کرد .

دو کشور نظر به علاقه ای که به تحکیم روابط فیما بین داشتند تصمیم به انعقاد یک عهدنامه مودت گرفتند . عهدنامه مودت ایران و ایسلند در پنج ماده در تاریخ ۲۵۰۹ در استکهلم از طرف سفیر شاهنشاه آریامهر در استکهلم و کاردار ایسلند در سوئد بامضاء رسید و از تاریخ ۲۵۱۵/۸/۲۱ لازم الاجرا گردید .

در حال حاضر سفیر شاهنشاه آریامهر در استکهلم نزد دولت ایسلند آکر دپتیه میباشد و سفیر ایسلند در جمهوری فدرال آلمان در دربار شاهنشاهی آکر دپتیه است . روابط اقتصادی و بازرگانی ایران و ایسلند اخیراً " روبه توسعه گذاشته است قریبه این امر افزایش ارزش صادرات ایران به ایسلند در سال ۲۵۳۴ میباشد که بدون احتساب نفت و فرآورده های نفتی در نه ماهه اول سال با رقم ۱/۹۱۰/۰۰۰ ریال نسبت بدوره مشابه در سال قبل از آن ۲۲۲ در صد افزایش داشته است .

بلژیک

سفارت ایران در بروکسل در تاریخ ۲۴۴۸ افتتاح شد و سفارت بلژیک در تهران نیز در سال ۲۴۴۹ تاسیس گردید .

روابط سیاسی بین دو کشور از این تاریخ تا سال ۲۴۹۹ که بعثت و وقوع جنگ دوم جهانی و اشغال بلژیک قطع گردید ، ادامه داشت . پس از پایان جنگ مجدداً "ایران و بلژیک از ۲۵۰۴ روابط عادی خود را از سر گرفتند و در سال ۲۵۱۵ نمایندگان سیاسی دو کشور به درجه سفارت کبری ارتقاء یافت .

در طول این مدت هر چند مناسبات دو کشور حسنه بوده ولی در واقع آغاز روابط مثمر در زمینه های اقتصادی ، فرهنگی و علمی را باید در آغاز سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر قرار داد . پس از الفاء کاپیتولاسیون ، عهد نامه مودت و تجارت ۲۴۱۶ که تا آن دوره حاکم بر روابط بین دو کشور بود جای خود را به قرارداد اقامت ایران و بلژیک و قرارداد تجارت و بحریمائی بین ایران و اتحاد اقتصادی بلژیک و لوکزامبورگ مورخ ۱۹/ اردیبهشت ۲۴۸۸ و عهدنامه مودت ایران و بلژیک مورخ ۲ خرداد ۲۴۸۸ داد .

روابط بین ایران و بلژیک در سال ۲۵۱۹ با مسافرت رسمی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به بلژیک وارد مرحله نوینی شد . اعلیحضرت بودوئن پادشاه بلژیک نیز در سال ۲۵۲۳ از ایران بازدید رسمی بعمل آوردند .

مسافرت رسمی شاهنشاه آریامهر به بلژیک منشاء اثرات مهمی در زمینه بسط مناسبات دو کشور شد . یک موافقتنامه فرهنگی مشتمل بر ۱۲ ماده بین دو کشور بامضاء رسید .

بموجب این موافقتنامه طرفین توافق نمودند که تا حد اعلائی ممکن در بسط روابط بین دو کشور در زمینه های علمی ، فنی و دانشگاهی و هنری بکوشند و تسهیلات لازم را در امر مبادله استاد ، دانشجو و اعطای بورسهای تحقیقاتی و مطالعاتی به اتباع یکدیگر فراهم آورند .

در سال ۲۵۲۷ مقدمات تاسیس اطاق مشترک بازرگانی ایران و بلژیک فراهم آمد .

در سال ۲۵۲۹ موافقتنامه همکاریهای فنی ، اقتصادی و صنعتی دراز مدت بین

ایران و بلژیک در تاریخ هفتم خرداد ماه ۲۵۲۹ در وزارت اقتصاد از طرف آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد و سفیر بلژیک در دربار شاهنشاهی با مضاء رسید .

آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر بنا بدعوت آقای گاستون اسکس نخست وزیر بلژیک از تاریخ ۲۴ تا ۲۹ خرداد ماه ۲۵۳۰ به بلژیک مسافرت نمودند .

در تاریخ ۲۹ شهریور ۲۵۳۲ آقای لوبورتن نخست وزیر بلژیک بدعوت آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر ایران در راس هیاتی از مقامات عالیترتبه آن کشور بمدت ۸ روز از ایران بازدید بعمل آورد . این بازدید در چگونگی روابط اقتصادی دو کشور حائز کمال اهمیت میباشد .

در ۲۸ دسامبر ۱۹۷۴ برابر با هفتم دیماه ۲۵۳۳ موافقتنامه‌ای بین شرکت ملی گاز ایران و شرکت **DISTRIGAS** بلژیکی با شرکت دو مؤسسه امریکائی برای حمل گاز طبیعی ایران با مضاء رسید . طبق این موافقتنامه شرکت ملی گاز ایران و مؤسسات مزبور ، یک شرکت جدید با سرمایه ۵۹۰۰۰ میلیون دلار تشکیل داده اند که پنجاه در صد سهام آن متعلق به ایران است .

در سال ۲۵۳۴ نیز تماسها و مذاکراتی بمنظور توسعه روابط سیاسی و اقتصادی بعمل آمد . آقای عباسعلی خلعت بری وزیر امور خارجه در راس هیاتی بدعوت آقای وان السلاند وزیر امور خارجه بلژیک در مهرماه بطور رسمی به بلژیک مسافرت نمودند . آقای خلعت بری در این سفر بحضور اعلیحضرت پادشاه بلژیک بار یافت . پادشاه بلژیک نشان درجه یک لئوپولد به ایشان اعطاء نمود . بین وزیر امور خارجه ایران و وزیر امور خارجه بلژیک در زمینه روابط دو جانبه و مسائل سیاسی جهان امروز مذاکراتی بعمل آمد . آقای خلعت بری همچنین با آقای هرمان وزیر اقتصاد و آقای توسن وزیر بازرگانی خارجی بلژیک درباره روابط اقتصادی و بازرگانی و با وزیر آموزش و پرورش آن کشور درباره همکاریهای علمی و فنی مذاکره و تبادل نظر نمودند . ضمناً " وزیر امور خارجه ایران در طی اقامت خود در بروکسل با آقای تیندمانس نخست وزیر و سرکرستوفر سومز نایب رئیس کمیسیون اروپائی ملاقات و مذاکره در زمینه روابط بازرگانی ایران با بازار مشترک بعمل آورد .

در زمینه اقتصادی نیز فعالیتهای قابل توجهی بعمل آمد . آقای میشل توسن وزیر بازرگانی خارجی بلژیک در تیر ماه در راس هیاتی به ایران مسافرت نمود . پس

از مذاکراتیکه بین نامبرده و آقای هوشنگ انصاری وزیر امور اقتصادی و دارائی ایران بعمل آمد یک تفاهم نامه در تاریخ چهاردهم تیر ماه بین دو کشور بامضاء رسید . اهم توافقه عبارتند از :

تشکیل یک شرکت مهندسی جهت طراحی و ساخت تجهیزات کارخانه های قند - بررسی امکانات فنی در زمینه مصنوعات مس - همکاری در زمینه پترو شیمی بخصوص روشهای جدید تولید خمیر کاغذ مصنوعی و پلی اتیلن و پروپیلین - بررسی امکانات اجرای طرحهای تغلیظ و تبدیل سرب و روی ایران - همکاری در مورد مایع نمودن و صدور گاز از جنوب ایران - همکاری در زمینه ایجاد نیروگاههای هیدرولیک ذخیره ای در کوههای البرز - همکاری در رشته خانه سازی - توافق اصولی با انعقاد یک موافقتنامه حمل و نقل زمینی بین دو کشور .

در زمینه برنامه مبادلات فرهنگی ایران و بلژیک در ۱۱ اردیبهشت ماه یک برنامه مبادلات فرهنگی در تهران بامضاء رسید . ضمناً " بموجب یادداشت تفاهم چهارم تیر ماه دو کشور موافقت کردند که برای ایجاد یک مجتمع آموزشی در ایران شامل کودکان تا مدرسه عالی همکاری نمایند . در مورد تاسیس یک دانشگاه ایران و بلژیک نیز پیشنهادی از طرف دولت بلژیک تسلیم شده که در دست مطالعه است .
معاهدات معتبر ایران با بلژیک بشرح زیر است :

تاریخ اجراء

۲۴۸۹/۹/۱۸	۱- عهدنامه مودت
۲۴۸۹/۹/۱۸	۲- عهدنامه اقامت
۲۴۸۹/۹/۱۸	۳- عهدنامه تجارت و بحر پیمائی با اتحادیه اقتصادی بلژیک و لوکزامبورگ و پروتکل اختتامیه
۲۵۲۳/۸/۲۸	۴- موافقت نامه فرهنگی
۲۵۲۹/۱۱/۱	۵- موافقت نامه همکاری اقتصادی ، صنعتی و فنی
	۶- موافقت نامه لغو روادید با دول بلژیک - هلند و لوکزامبورگ
۲۵۲۳/۱۰/۱۱	
۲۵۲۸/۱۱/۲۷	۷- موافقت نامه هواپیمائی و اصلاحیه مربوطه
	۸- تبادل نامه درباره معافیت متقابل شرکتهای هواپیمائی از پرداخت مالیات بر درآمد .
۱۵۲۴/۶/۱۰	

پرتغال

با وجود سوابق قرون گذشته تا قبل از دوران سلطنت اعلیحضرت رضاشاه کبیر بین ایران و پرتغال روابط سیاسی وجود نداشت . در این دوران براساس اصل توسعه روابط با کشورهای اروپائی ، در سال ۲۴۹۴ شاهنشاهی دو کشور به استقرار روابط سیاسی مبادرت ورزیدند . از آن تاریخ سفرای ایران در پاریس در لیسبون نیز آکر دپته شدند . در سال ۲۵۲۳ براساس تصمیم دولت ایران دائر بر یکنواخت کردن سطح نمایندگیهای سیاسی خود ، دو کشور نمایندگیهای سیاسی خود را به سطح سفارت کبری ارتقاء دادند . ولی بعلت سیاست استعماری رژیم گذشته پرتغال با اینکه دولت پرتغال در سال ۲۵۳۰ شاهنشاهی به تاسیس سفارت مقیم در تهران مبادرت کرده بود از آنجا که ایران بر اساس اصول سیاست مستقل ملی خود از مبارزان اولیه و سرسخت استعمار بود ، روابط بین دو کشور امکان توسعه و گسترش زیادی نداشت . ولی بعد از انقلاب آوریل ۱۹۷۴ میلادی در پرتغال واعلام الغاء رژیم استعماری از طرف دولت جدید پرتغال ، دولت شاهنشاهی بلافاصله رژیم جدید را برسمیت شناخت و ضمن تأیید رویه همیشگی خود درباره پشتیبانی از استقلال وآزادی سرزمینهای تحت استعمار از تصمیم دولت جدید پرتغال مبنی بر شناسائی حق تعیین سرنوشت وآزادی سرزمینهای تحت اداره آن کشور ابراز خرسندی کرد ، پس از آن سفیر شاهنشاه آریامهر که سفیر آکر دپته در پرتغال میباشد ضمن مسافرتهاى به لیبسون امکان توسعه روابط را بررسی کرد و در سال ۲۵۳۴ شاهنشاهی آقای ملوآنتونس وزیر خارجه وقت پرتغال در راس یک هیئت سیاسی و اقتصادی به ایران مسافرت رسمی نمود و طی مذاکراتی که با وزیر امور خارجه ایران و مقامات رسمی دیگر بعمل آورد امکانات بسط و توسعه روابط اقتصادی و فرهنگی و علمی بین دو کشور را بررسی کرد .

روابط ایران و پرتغال راه تازه ای برای توسعه در مقابل دارد و اولین مذاکرات تماسها برای تنظیم موافقتنامههایی که اساس مناسبات آینده قرار خواهد گرفت شروع شده است .

دانمارک

روابط سیاسی بین ایران و دانمارک در سال ۲۴۵۵ شاهنشاهی برقرار گردید و سفرای ایران در دربار امپراطوری روسیه در دانمارک آکر دپته شدند . در سال ۲۴۷۸ که سفارت ایران در سوئد تاسیس شد سفرای ایران در استکهلم در دانمارک آکر دپته شدند .

در سال ۲۵۱۸ سفارت شاهنشاهی در کپنهاک افتتاح گردید .

روابط دو کشور پس از سفر رسمی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به دانمارک

در سال ۲۵۱۸ وسعت و رونق بیشتری یافت .

در تیرماه ۲۵۲۶ موافقت نامه لغو روادید بین نمایندگان دو کشور بامضاء رسید .

در سال ۲۵۲۹ سفارت شاهنشاهی در کپنهاک اقدام به ترجمه و انتشار کتاب

انقلاب سفید ایران جهت تفهیم و تبلیغ این منشور اصلاحی بمردم دانمارک و سایر مردم اسکاندیناوی نمود .

در سال ۲۵۳۰ پادشاه و ملکه دانمارک برای شرکت در جشن دو هزار و پانصدمین

سال بنیان گذاری شاهنشاهی ایران - که خود اعلیحضرت فردریک نهم ریاست افتخاری

کمیته دانمارکی جشن را بر عهده داشت - به ایران آمدند .

از این تاریخ روابط اقتصادی دو کشور بسرعت رو به توسعه گذاشت و رفت وآمدها

و تماسهای گوناگونی بین شخصیتهای دو کشور صورت گرفت از جمله در سال ۲۵۲۲

سفر وزیر کشاورزی و منابع طبیعی ایران به دانمارک - سفر آقای هارهورف معاون وزارت

امور خارجه دانمارک در راس یک هیات مرکب از شخصیت های برجسته صنایع و کشاورزی

دانمارک به ایران - سفر والا حضرت پرنس هنریک همسر اعلیحضرت ملکه دانمارک

بمنظور شرکت نمایشگاه بین المللی تهران که در آن آقای آندرسون وزیر امور اقتصادی و

بازرگانی دانمارک وهیاتی از شخصیتهای اقتصادی دانمارک ایشان راهمراهی میکردند .

در آذر ماه ۲۵۳۳ آقای هوشنگ انصاری وزیر امور اقتصادی و دارائی بدعوت وزیر

امور اقتصادی و بازرگانی دانمارک در راس هیاتی بکپنهاک مسافرت نمود . در این سفر

پس از مذاکرات مفصلی پیرامون توسعه همکاریهای اقتصادی ، صنعتی و علمی و فنی

فیما بین ، یک پروتکل و یک یادداشت تفاهم بامضاء رسید . نکات مهم پروتکل مذکور مربوط میشود به گسترش همکاریهای اقتصادی - همکاری بین مؤسسات و شرکتهای پیرامون طرحهای مورد علاقه طرفین - مطالعه بمنظور اجرای طرحهای مشترک - برگزار نمودن دوره ها و کنفرانسها - مبادله متخصص و کارآموز - مبادله اطلاعات و مدارک فنی - تشکیل کمیسیون مشترکی برای همکاریهای اقتصادی ، صنعتی و علمی در سطح معاونان وزیران .

اهم مفاد یادداشت تفاهم مربوط میباشد به تأسیس دو بیمارستان با مجموع دو هزارتخت در بوشهر و بندرعباس و تأمین نیروی انسانی آنها از طرف دانمارک - طرح ایجاد ۲۰ هزار آپارتمان درسال برای مدت ۵ سال - استخدام ۱۰۰ نفر معمار و مهندس و تکنیسین ساختمان برای کاردر ایران - طرح همکاری در زمینه اکتشاف نفت در گرین لند . در تعقیب این یادداشت در ۲۸ فروردین ۲۵۳۴ اعلام شد که شرکت ملی نفت ایران با مشارکت سه شرکت خارجی دیگر در مزایده بین المللی عملیات اکتشاف و استخراج نفت در فلات قاره غرب گرین لند برنده شناخته شد و قرارداد امتیاز و اکتشاف و بهره برداری با وزارت گرین لند دولت دانمارک بامضاء رسیده است . سهم شرکت ملی نفت ایران و هریک از شرکتهای سه گانه نامبرده ۲۵ درصد میباشد .

عهدنامه های معتبر دو جانبه بین ایران و دانمارک بشرح زیر است :

در سال ۲۴۹۲ عهدنامه مودت و اقامت و تجارت و پروتکل اختتامیه میان ایران و دانمارک منعقد شد .

درسال ۲۵۱۵ تبادل نامه درباره معافیت متقابل شرکتهای هواپیمائی از پرداخت مالیات بر درآمد بامضاء رسید و تأییدیه آن در سال ۲۵۲۸ (۲۹ سپتامبر ۱۹۶۹) امضاء شد .

موافقتنامه همکاری کشاورزی و کمکهای فنی و پروتکل درسال ۲۵۲۵ و موافقت نامه مربوط به وام دولت دانمارک به ایران در سال ۲۵۲۶ و در همان سال تبادل نامه درباره لغو روادید امضاء شد .

سوئد

سابقه ایجاد روابط سیاسی ایران و سوئد بسال ۲۴۵۵ شاهنشاهی که سفرای ایران در روسیه در دربار سوئد آکر دیته شدند میرسد . سفارت ایران در استکهلم یکسال قبل از کودتای سوم اسفند یعنی دقیقاً " در بهمن ماه ۲۴۷۸ افتتاح شد . ولی در واقع تا اولین سالهای سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر عملاً " روابطی بین دو کشور وجود نداشت و غیرازخاطره خدمت مریبان سوئدی ژاندارمری ونام کلنل یا لمارسون فرمانده آنها مردم حتی آشنائی زیادی به سوئد و سایر کشورهای اسکاندیناوی نداشتند . آغاز روابط ایران و سوئد را در واقع بایستی پس از قرارداد مودتی که در زمان سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر در ۶ خرداد ۲۴۸۸ و عهدنامه اقامت و تجارت و بحریمائى که در ۲۰ اردیبهشت ۲۴۸۸ بامضه رسید دانست .

پس از آغاز ساختمان راه آهن سراسری ایران و بعد از آنکه قرارداد شرکتهای آلمانی و امریکائی لغو شد اداره ساختمان به شرکت کامپاسکس که یک مؤسسه سوئدی و سانمارکی بود واگذار شد ، که این شرکت ساختمان قسمتهای مختلف راه را به مهندسان سوئدی و اگذار شد . درطول سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر روابط اقتصادی و بازرگانی بین دو کشور به تدریج رو به توسعه رفت و مسافرت ولیعهد وقت سوئد به ایران در ایجاد محیط تفاهم و استحکام مناسبات دوستانه بین دو کشور کمک شایانی کرد . ولی در زمان جنگ و پس از اشغال ایران از طرف نیروهای متفقین با اینکه سوئد یکی از کشورهای نادر اروپای غربی بود که روابط سیاسی ایران با آن در زمان جنگ حفظ شد ، بعلت اشکالات حمل و نقل ، مبادلات دچار وقفه گردید . پس از جنگ دو کشور با ملاحظه علاقه به توسعه روابط موجود ، در تاریخ ۲۸ شهریور ۲۵۱۶ نمایندگیهای سیاسی خود را از سفارت بدرجه سفارت کبری ارتقاء دادند . ولی در واقع سرآغاز دوران بسط و توسعه همکاریهای اقتصادی و فرهنگی ، سفراعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به سوئد است . شاهنشاه آریامهر در بهار سال ۲۵۱۹ بدعوت اعلیحضرت پادشاه سوئد بطور رسمی به سوئد مسافرت فرمودند و مذاکرات ثمربخشی که در استکهلم انجام گرفت راه را برای توسعه هرچه بیشتر روابط و مناسبات دوستی هموار کرد .

از آن تاریخ یک سلسله آمد و رفت های شخصیت های برجسته دو کشور ، انعقاد قراردادهای و موافقتنامه های مختلف و توسعه همکاریهای اقتصادی ، بازرگانی ، علمی و فرهنگی را موجب شده است .

درسال ۲۵۳۰ والا حضرت پرنس کارل گوستاو ولیعهد سوئد برای شرکت در مراسم جشن دو هزار و پانصدمین سال بنیان گذاری شاهنشاهی به ایران مسافرت نمودند . در همین سال اعضاء هیئت مدیره شرکت ایران و سوئد که از شخصیت های اقتصادی برجسته سوئد هستند به ایران آمدند و در مورد توسعه روابط اقتصادی دو کشور با مقامات شاهنشاهی مذاکراتی بعمل آوردند .

در تاریخ ۲۸ فروردین ۲۵۳۳ آقای سون آندرسون وزیر امور خارجه سوئد بدعوت آقای عباسعلی خلعت بری وزیر امور خارجه به ایران مسافرت نمود . وزیر امور خارجه سوئد در این سفر به پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب شد و با آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر و آقای خلعت بری وزیر امور خارجه ملاقات و مذاکراتی در زمینه توسعه روابط بین دو کشور بعمل آورد . طی مذاکرات آقای آندرسون با مقامات ایرانی ، مسائل اقتصادی مورد علاقه طرفین ، امکانات توسعه روابط بازرگانی ، صنعتی و فنی بین دو کشور مورد بررسی قرار گرفت و تصمیم گرفته شد دولتهای طرفین توسعه این قبیل همکاریها را مورد تشویق و پشتیبانی قرار دهند .

در تاریخ ۲۰ تیر ماه ۲۵۳۳ اعلام شد که یادداشت تفاهمی بین شرکت ملی صنایع فولاد ایران و شرکت بین المللی گرانگز سوئد با مضاء رسید . بموجب این یادداشت تفاهم ، شرکت ملی صنایع فولاد ایران و شرکت سوئدی در زمینه تکمیل اکتشافات مهندسی معدن ، طراحی ، ایجاد کارخانه تغلیظ سنگ آهن و بهره برداری از معدن کل گهر ایران همکاری خواهند کرد . ضمناً " شرکت سوئدی مذکور علاوه بر همکاریهای فنی در زمینه آموزش کارکنان ایرانی در داخل و خارج از کشور سهم مهمی بعهده خواهد گرفت .

در تاریخ ۱۹ آبان ۲۵۳۳ پرنس برتیل عمومی پادشاه سوئد و رئیس شورای صادرات آن کشور در راس یک هیات اقتصادی از ایران بازدید نمودند . والا حضرت برتیل طی اقامت خود به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد . با آقای نخست وزیر - رئیس هیات مدیره و مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران و وزیران امور اقتصادی و دارائی - کشاورزی

و منابع طبیعی - صنایع و معادن و بازرگانی پیرامون توسعه همکاریهای اقتصادی بین دو کشور مذاکراتی بعمل آورد. در جریان این مذاکرات توافق شد که کمیسیون مشترکی برای همکاریهای اقتصادی و فنی و علمی بمنظور انجام اقدامات لازم جهت توسعه و تقویت روابط ایران و سوئد تشکیل شود. ضمناً "طرفین در مورد اجرای چند طرح به نتیجه قطعی رسیدند و طرحهای دیگری نیز مورد بررسی قرار گرفت که قرار است در اجلاس آینده کمیسیون مشترک مورد بررسی و اخذ تصمیم قرار گیرد.

در تاریخ ۳۰ فروردین ۲۵۳۴ نمایندگان چند کمپانی سوئدی برای مذاکره با مقامات صنعتی ایران به تهران مسافرت کردند و در ۲۰ خرداد موافقتنامه حمل و نقل هوائی از طرف آقای خلعت بری وزیر امور خارجه و سفیر سوئد در دربار شاهنشاهی بامضاء رسید.

در مرداد ماه همین سال وزیر صنایع و معادن ایران در راس یک هیات اقتصادی و همکاریهای فنی به سوئد مسافرت نمود و در پایان مذاکرات پروتکلی بین وزیر صنایع و معادن ایران و وزیر بازرگانی سوئد مبنی بر توافق های بازرگانی - صنعتی - ساختمان کشتیرانی و کشتی سازی - آموزش فنی و حرفه ای بامضاء رسید.

عهدنامه های معتبر دو جانبه بین ایران و سوئد بشرح زیر است :

<u>تاریخ اجراء</u>	<u>محل امضاء</u>	
۲۴۸۹/۳/۵	تهران	۱- عهدنامه مودت و پروتکل
		۲- عهدنامه اقامت و تجارت
۲۴۸۹/۳/۲۵	تهران	و بحر پیمائی و پروتکل
		۳- تبادل نامه درباره لغو
۲۵۲۲/۹/۱۰	تهران	روادید
		۴- تبادل نامه درباره معافیت
		متقابل شرکتهای هواپیمائی
۲۵۱۵/۶/۲۲	تهران	از پرداخت مالیات بر درآمد.

سوئیس

سفارت ایران در سوئیس دو سال قبل از کودتای سوم اسفند ، یعنی در دیماه ۲۴۷۷ تاسیس شده بود و در آغاز سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر اساس روابط دو کشور عهدنامه مودت و تجارت ایران و سوئیس منعقد در ۲۴۳۲ بود که فصل هشتم آن حق قضاوت کنسولی نمایندگان کنسولی سوئیس را صریحا " شناخته بود . پس از آنکه کاپیتولاسیون قرارداد جدیدی در برن در تاریخ ۵ اردیبهشت ۲۴۹۳ بین دو کشور براساس حقوق مساوی تحت عنوان عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه بامضاء رسید . در دوران سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر بخصوص روابط فرهنگی بین ایران و سوئیس توسعه یافت و تعدادی محصلین ایرانی در دانشگاههای سوئیس مشغول تحصیل شدند .

سرودمان خاندان پهلوی که از آغاز سلطنت علاقه داشتند ولیعهد برومندکشور را با تمدن مغرب زمین آشنا سازند تصمیم گرفتند که معظم له را برای ادامه تحصیل پس از پایان دوره ابتدائی به اروپا بفرستند و پس از مدتها مطالعه ، سوئیس را باین منظور انتخاب کردند .

شاهنشاه ایران معتقد بودند که سوئیس از رنگها و تعلقات سیاسی برکنار است . والا حضرت همایون ولایتعهد در سال ۲۴۹۰ برای ادامه تحصیل به سوئیس عزیمت نمودند و در مدرسه معروف " له روزه " مشغول تحصیل شدند و تا سال ۲۴۹۵ در این کشور اقامت داشتند .

روابط اقتصادی ایران و سوئیس در این دوران هنوز توسعه قابل ملاحظه ای نیافته بود و پس از پایان جنگ دوم جهانی در زمان سلطنت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر قدمهای موثری در راه گسترش روابط برداشته شد .

در فروردین ۲۵۱۵ دو کشور تصمیم گرفتند که نمایندگیهای سیاسی خود را از درجه سفارت به درجه سفارت کبری ارتقاء دهند .

همکاریهای اقتصادی و بازرگانی فیما بین تا سالهای اخیر بحدی که متناسب با علائق معنوی موجود باشد نبود و ارزش مبادلات بازرگانی تا دو سه سال قبل کم و بیش سالانه در حدود یکصد میلیون دلار دور میزد ولی از آن هنگام ثبات سیاسی و

اقتصاد شکوفان ایران توجه صاحبان صنایع را بیش از پیش جلب کرده است .
در آبانماه سال ۲۵۳۴ یک هیات اقتصادی مرکب از ارباب صنایع سویس به ایران
مسافرت نمود و با مقامات اقتصادی و بخش دولتی و بخش خصوصی ایران در باره
توسعه روابط بازرگانی دو کشور مذاکره نمود .

همچنین در آذر ماه همان سال آقای یولس مسئول بازرگانی خارجی سویس در
راس هیاتی به ایران مسافرت کرد . نامبرده در این سفر بافتخار شرفیابی به پیشگاه
مبارک ملوکانه نائل آمد . وی همچنین با آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر و آقای
مجیدی وزیرمشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه مذاکرات مفصلی درباره توسعه روابط
اقتصادی و بازرگانی دو کشور بعمل آورد .

از نظر سیاسی نیز روابط دو کشور همواره براساس تفاهم و مناسبات دوستانه برقرار
بوده است . هنگام قطع رابطه سیاسی ایران و عراق ، سفارت سویس در بغداد حفاظت
منافع ایران را عهده دار گردید و در سال ۲۵۳۲ پس از استقرار مجدد روابط باعراق ،
دولت شاهنشاهی طی یادداشتی از مساعی دولت سویس در این زمینه ابراز قدردانی
نمود .

در مهرماه ۲۵۳۴ آقای خلعت بری که برای برگزاری کنفرانس سفره ایران در
اروپا به ژنو مسافرت نموده بودند بدعوت آقای بی یر گرابر رئیس کنفدراسیون به برن
عزیمت کردند و مذاکرات دوستانه‌ای درباره تحکیم و توسعه روابط دو کشور بعمل آمد .
فهرست معاهدات معتبر ایران با سویس بشرح زیر است :

تاریخ لجره

۲۴۹۴/۳/۱۱

عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه
عهدنامه اقامت و اعلامیه در خصوص
تعاون قضائی مجانی و قرار وجه الضمان
قضائی

۲۴۹۴/۴/۱۲

— پروتکل اصلاحی

۲۵۳۲/۹/۱۱

موافقت نامه هواپیمائی

- ۲۵۱۵/۱۱/۱۸ تبادل نامه درباره معافیت متقابل شرکتهای
 هواپیمائی از پرداخت مالیات بر درآمد .
 - تأییدیه مورخ ۱۷ ژوئن ۱۹۶۷
- ۲۵۲۲/۱۱/۱۲ تبادل نامه در باره لغو پروتکل مربوط به
 پرداختهای ایران و سوئیس
- ۲۵۲۶/۳/۲۹ موافقتنامه مربوط به تحصیل ضمانت دولت
 سوئیس در مقابل مخاطرات صادراتی
- ۲۵۲۷/۱۱/۱۲ تبادل نامه در خصوص لغو روادید در مورد
 گذرنامه های دیپلماتیک و خدمت و مخصوص
- ۲۵۳۳/۱۲/۱۸ موافقتنامه جهانگردی

فرانسه

روابط سیاسی ایران و فرانسه هر چند سابقه ای طولانی دارد و دو کشور از اوائل قرن نوزدهم در پاریس و تهران به تاسیس سفارت مبادرت نمودند ولی با توجه بوضع آشفته ایران در قرن نوزدهم هیچگاه این روابط بر اساس منافع و امتیازات و حقوق مساوی و متقابل استوار نبود. کشور فرانسه نیز بر اساس اصل کامله الوداد از حق قضاوت کنسولی استفاده میکرد. روابط اقتصادی تقریباً "وجود نداشت و روابط فرهنگی نیز به تعداد معدودی محصل که گاهگاه به فرانسه اعزام میشدند و بعضی تحقیقات ایران شناسان محدود بود.

در واقع آغاز روابط سالم سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و علمی ایران و فرانسه را باید در آغاز سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر قرارداد.

هنگامیکه در سال ۲۴۸۶ کاپیتولاسیون و امتیازات یک جانبه بیگانگان لغو شد دولت فرانسه اولین دولت اروپائی بود که تصمیم دولت ایران را برسمیت شناخت. اعلیحضرت رضا شاه کبیر برای روابط فرهنگی با فرانسه اهمیت زیادی قائل بودند و از سال ۲۴۸۷ که قانون اعزام محصلین به خارجه بتصویب مجلس رسید هر سال یکصد نفر دانشجو برای تحصیلات عالیه بکشورهای اروپای غربی مخصوصاً به فرانسه اعزام شدند. این دانشجویان پس از مراجعت به ایران مصدر مقامات مهمی گردیده و بتوسعه زبان و فرهنگ فرانسه و اشاعه علوم جدید اروپائی در ایران کمک فراوانی نمودند.

از تاریخ ۲۴۸۶ تا پایان سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر جز یک دوره کوتاه (از دیماه ۲۴۹۵ تا خرداد ۲۴۹۸) که روابط بعلت درج مقاله اهانت امیزی نسبت به ایران قطع شد، مناسبات بین دو کشور بر اساس صمیمیت و تفاهم متقابل استوار بوده است.

قرارداد مودت و اقامت بین ایران و فرانسه در تاریخ ۲۰ اردیبهشت ماه ۲۴۸۸ در تهران بین کفیل وزارت امور خارجه ایران و وزیر مختار فرانسه در تهران امضاء شده و از تاریخ ۱۴ تیر ۲۴۹۳ بمرحله اجراء درآمده بود.

اعلیحضرت رضا شاه کبیرحتی از دوران قبل از سلطنت - در زمانیکه وزارت جنگ

را بر عهده داشتند - برای تجدید تشکیلات نظام و فرا گرفتن فنون نظامی ۶۰ نفر را به فرانسه اعزام داشتند و همانطور که قبلاً ذکر شد تعداد زیادی از ایرانیان بموجب قانون اعزام محصل به فرانسه اعزام شدند و اساس مؤسسات دانشگاهی ایران را پی ریزی کردند .

همچنین در سال ۲۴۸۷ جمعی از کارمندان پست و تلگراف برای فرا گرفتن فن مخابره تلگراف بی سیم به پاریس اعزام شدند .

ضمناً در این دوره تعدادی از استادان فرانسوی در مدارس عالییه کشور (دارالمعلمین - مدرسه حقوق و علوم سیاسی و مدرسه طب) به تدریس گماشته شدند . اولین قرارداد فرهنگی رسمی بین ایران و یک کشور خارجی با فرانسه در سال ۲۴۸۸ بین وزیر مختار ایران در پاریس و وزیر فرهنگ دولت جمهوری فرانسه درباره برابری ارزش تحصیلات منعقد شد .

مدرسه رازی در سال ۲۴۸۷ در ایران تاسیس شد و در مهر ماه ۲۵۲۲ اولین سنگ بنای جدید آن بوسیله ژنرال دوگل نهاده شد و در سال ۲۵۲۵ شهبانوی ایران که تحصیلات خود را نخست در مدرسه ژاندارک و سپس در مدرسه رازی با تمام رسانیده بودند ساختمان جدید مدرسه مذکور را افتتاح فرمودند . هم اکنون در مدرسه رازی در حدود ۴۰۰۰ دانش آموز ایرانی بتحصیل اشتغال دارند .

وقتی بهمت اعلیحضرت رضا شاه کبیرموضوع تدوین قوانین جدید برای پایه‌گذاری دادگستری نوین ایران مطرح شد بسیاری از قوانین فرانسه مورد بررسی و اقتباس قرار گرفت - از جمله قسمتهائی از قانون مدنی - آئین دادرسی مدنی و بخصوص قانون تجارت ۱۳ اردیبهشت ۲۴۹۱ که تحت تاثیر قوانین فرانسه تدوین گردید .

روابط سیاسی ایران و فرانسه که تا اوائل جنگ دوم جهانی براساس حسن تفاهم و صمیمیت متقابل ادامه یافته بود حتی پس از شروع جنگ دوم بین المللی و شکست فرانسه از آلمان در تیر ماه ۲۴۹۹، ادامه پیدا کرد و وقتی حکومت مارشال پتن درویشی مستقر شد سفارت ایران به ویشی انتقال یافت . حوادث سوم شهریور و تجاوز نیروهای نظامی متفقین به ایران که منجر به اشغال خاک کشور ایران از طرف نیروهای شوروی و انگلیس گردید در روابط بین ایران و فرانسه تاثیر عمیق داشت . بعد از انعقاد پیمان اتحاد سه جانبه ایران و شوروی و انگلیس مورخ ۹ بهمن ۲۵۰۰ که عملاً ایران را در

صف متفقین در آورده بود دیگر ادامه روابط با دولت ویشی غیر ممکن بنظر میرسید و عاقبت در دهم فروردین ماه ۲۵۰۱ قطع گردید . ولی در تیر ماه ۲۵۰۲ که حکومت موقت جمهوری فرانسه بریاست ژنرال دوگل در الجزیره تشکیل شد دولت ایران در زمره اولین کشورهایی بود که حکومت موقت الجزیره را برسمیت شناخت و در مرداد ماه ۲۵۰۳ وزیر مختاری در الجزیره تعیین نمود و وقتی حکومت ژنرال دوگل در ۳ مرداد ۲۵۰۳ در پاریس مستقر گردید ، هیاتهای سیاسی خارجی مقیم الجزیره نیز در شهریور ماه ۲۵۰۳ به پاریس منتقل شدند و سفارت شاهنشاهی ایران در پاریس مجدداً "افتتاح شد . ژنرال دوگل هرگز این زست دوستانه دولت ایران را فراموش نکرده و نسبت به آن سپاسگزار بود .

در آذر ماه ۲۵۰۲ هتگامیکه ژنرال دوگل از طریق ایران عازم مسکو بود برای نخستین بار با علیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر ملاقات کرد .

این ملاقات ها و مذاکرات باعث ایجاد یک دوستی عمیق بین رهبران دو کشور شد که تا پایان عمر ژنرال دوگل ادامه داشت .

در ۲۴ شهریور ۲۵۰۴ سفارت ایران در پاریس بدرجه سفارت کبری ارتقاء یافت . از مظاهر علاقه دو کشور به بسط و توسعه روابط در این دوران مسافرتها متعدد سران دو کشور و همچنین رفت و آمدهای شخصیت های سیاسی و اقتصادی ایران و فرانسه است .

در شهریور ماه ۲۵۰۷ شاهنشاه آریامهر در مراجعت از انگلستان به پاریس مسافرت نمودند و طی این سفر و اقامت خود باونسان اوریول رئیس جمهوری و آندره ماری نخست وزیر و بعضی شخصیت های برجسته فرانسه مذاکراتی در مورد توسعه روابط و همکاری بین دو کشور در زمینه های فرهنگی و اقتصادی بعمل آوردند .

مؤسسه تحقیقات و فعالیتهای نفتی فرانسه ERAP در آذر ماه ۲۵۲۵ قراردادی با شرکت ملی نفت ایران منعقد کرد که در نوع خود بی نظیر بوده و عواید ایران را بمیزان قابل توجهی افزایش میدهند .

مسافرت رسمی شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانو به فرانسه در شهریور ۲۵۲۰ و استقبال و پذیرائی شایانی که در آن کشور از ایشان بعمل آمد و بازدیددی که ژنرال دوگل در مهر ماه ۲۵۲۲ از ایران نمود موجبات تحکیم روابط دوستانه بین دو کشور را

بیش از پیش فراهم کرد .

در خرداد ماه ۲۵۲۲ ژرژ پمپیدو در مقام نخست وزیری بدعوت نخست وزیر ایران به اتفاق موریس کود و مورویل وزیر خارجه وقت فرانسه از ایران بازدید کردند . در این مسافرت نخست وزیر و وزیر خارجه فرانسه به پیشگاه شاهنشاه آریامهر بار یافتند و طی مذاکراتیکه با مقامات مختلف ایران بعمل آوردند تاکید کردند که کلیه مساعی خود را در راه توسعه و تحکیم همکاری ایران و فرانسه مبذول خواهند داشت . هنگامیکه در ۱۸ آبانماه ۲۵۲۹ ژنرال دوگل در گذشت شاهنشاه ایران برای شرکت در مراسم یاد بود رهبر فقید فرانسه به پاریس عزیمت فرمودند .

بنابراین اگر گفته میشود که روابط سیاسی ایران و فرانسه بعد از جنگ بین الملل دوم تحت الشعاع دو شخصیت ممتاز و برجسته شاهنشاه آریامهر و ژنرال دوگل بوده است بیان یک واقعیت تاریخی میباشد .

MEMOIRE DE L'ESPOIR

ژنرال دوگل در آخرین تالیف خود

در باره رهبر ایران نوشته است :

"هرسال من شاهنشاه ایران را می بینم . طی جنگ جهانی هنگامیکه یک پادشاه بسیار جوان و وارث یک امپراطوری گرفتار فشارهای متضاد خارجیان و توطئه های گروههای داخلی بودند ، ایشان را ملاقات کردم . رضا پهلوی که موفق شده بودند وحدت و استقلال کشور را حفظ کنند ، مشغول رهبری و تغییرات مادی و معنوی و اجتماعی ایران ، که کشوری به قدمت تاریخ جهان است ، میباشد . بارها هنگام مذاکره با ایشان وقتی درباره مسائل توسعه صحبت میکردند ، علم و اطلاع عمیق ایشان را بتمام واقعیت های کشورشان تحسین کرده ام " .

روابط دوستانه ایران و فرانسه همچنان بر اساس دوستی ، تفاهم و همکاری ادامه یافت و دید و بازدیدها و تبادل نظرهایی که در این سالها بین رهبران دو کشور صورت گرفت به این روابط استحکام و رونق خاصی بخشید .

در سال ۲۵۳۳ با سفر رسمی شاهنشاه آریامهر به فرانسه اساس همکاریهای اقتصادی

و فنی عظیمی پایه گذاری شد .

سران دو کشور درباره اهمیت همکاریهای ایران و فرانسه و مؤسسات خصوصی ، بخصوص پس از اجلاس کمیسیون مختلط وزیران دو کشور در بهمن ماه ۲۵۳۳ و ایجاد

کمپته‌هایی در ایران و فرانسه برای توسعه سرمایه‌گذاری و همکاری صنعتی گفتگو نمودند و چشم‌اندازهای همکاریهای آینده خاصه در زمینه منابع و تجهیزات تولید انرژی در چهار چوب برنامه پنجم ایران مورد تأیید قرار گرفت .

شاهنشاه آریامهر و حضرت ژیسکارستن موافقت نمودند که دو کشور مشترکاً " با تعدادی از کشورهای اروپائی امکانات مختلف تحویل گاز طبیعی ایران به اروپا را مورد مطالعه قرار دهند و در اجرای این طرح درباره ایجاد یک واحد صنعتی برای تولید گاز مایع در ایران با استفاده از آخرین تجهیزات و وسائل فنی با همکاری صنایع فرانسه و نیز ساختن چند فروند کشتی برای حمل گاز مایع مذاکراتی انجام دادند . رهبران دو کشور توافق نمودند که همکاریهای علمی و فنی و صنعتی را برای استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای وسعت دهند و بدین منظور وزیران خارجه دو کشور در تاریخ ۶ تیر ماه ۲۵۳۳ یک موافقتنامه همکاری که در آن بخصوص به ایجاد یک مرکز پژوهشی هسته‌ای در ایران و نیز نیروگاههای هسته‌ای و کارخانجات شیرین کردن آب دریا امضاء نمودند .

در تاریخ ۱۵ مهر ماه ۲۵۳۴ وزارت دارائی فرانسه اعلام کرد که ایران چهارصد میلیون دلار دیگر اعتبار به بانک فرانسه سیرده است . این مبلغ قسمتی از یکهزار میلیون دلاری است که ایران بعنوان پیش پرداخت به فرانسه میدهد تا کالاهای صنعتی از این کشور خریداری کند .

آقای میشل دور نانو MICHEL D'ORNANO وزیر صنایع و تحقیقات فرانسه در راس هیاتی بدعوت آقای فرخ نجم‌آبادی وزیر صنایع و معادن در تاریخ هشتم آذر ماه ۲۵۳۴ برای مدت سه روز به ایران مسافرت کرد . در این مسافرت آقای دورنانو به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد و با آقای هویدا نخست وزیر و مقامات اقتصادی ایران ملاقات و مذاکره نمود .

در این سفر قراردادی بین دو کشور با امضاء رسید . براساس این قرارداد یک کارخانه تهیه فولاد مخصوص با همکاری شرکت کروزلوار فرانسه در اهواز تأسیس میگردد ظرفیت این کارخانه در مرحله اول ۱۴۰ هزار تن و در مرحله بعدی ۲۵۰ هزار تن خواهد بود . ضمناً مذاکراتی در زمینه استفاده از انرژی هسته‌ای و سایر منابع انرژی بعمل آمد .

در تاریخ ۹ آذر ماه ۲۵۳۴ قرارداد صدور گاز طبیعی ایران به جمهوری آلمان فدرال ، فرانسه و اتریش از طریق اتحاد جماهیر شوروی بین آقای دکتر منوچهر اقبال رئیس هیات مدیره و مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران و نمایندگان کشورهای فوق الذکر در تهران بامضاء رسید .

براساس این قرارداد شرکت ملی گاز ایران سالانه معادل ۱۳/۴ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در مرز آستارا به خریداران اروپائی میفروشد و شوروی معادل همین مقدار گاز را در مرز آلمان فدرال تحویل خواهد داد که سهم فرانسه معادل ۳۳/۳۳ در صد آن میباشد .

مدت قرارداد فروش گاز ۲۰ سال میباشد و قیمت گاز صادراتی بر مبنای انرژیهای جانشین و رقیب در بازار مصرف آلمان غربی تعیین گردیده و تعدیل آن نیز در آینده براساس تغییر قیمت این نوع انرژیها خواهد بود .

اتاق جدید بازرگانی ایران و فرانسه در تاریخ ۱۴ بهمن ماه ۲۵۳۴ بریاست آقای لئون براسور LEON BRASSEUR در پاریس افتتاح گردید .

در تاریخ ۲۴ اسفند ماه قرارداد متروی تهران برای احداث ۶۳ کیلومتر خط آهن زیر زمینی پایتخت بین شهرداری پایتخت و شرکت مهندسی مشاور سفر تو بامضاء رسید . آقای ژان پیر فورکا JEAN PIERRE FOURCADE وزیر اقتصاد و دارائی فرانسه در راس هیاتی بمنظور شرکت در دومین اجلاس کمیسیون مشترک همکاریهای اقتصادی ایران و فرانسه که از تاریخ ۱۵ تا ۱۷ اردیبهشت ۲۵۳۴ در تهران برگزار گردید بایران مسافرت نمود در خاتمه این اجلاس پروتکل مربوط به مذاکرات کمیسیون بین آقای هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد و دارائی از جانب ایران و آقای ژان پیر فورکا از جانب فرانسه به امضاء رسید .

اهم نکات این پروتکل ها بشرح زیر است :

— توافق اساسی در مورد مترو تهران حاصل گردید و قرار شد پیش نویس قرارداد قطعی بزودی بامضاء برسد .

— مذاکراتی جهت خرید دو هواپیمای کنکور انجام گرفت ولی بعلم فنی تصمیم در باره خرید هواپیماهای مزبور به آینده موکول گردید .

— در مورد راه آهن طبق قراردادی که با راه آهن دولتی ایران امضاء گردید در مرحله اول ۴ واحد توربو ترن خریداری گردید که ۲ واحد آن فعلاً "در حال بهره برداری است .

— درباره انرژی اتمی قرار شد سازمان انرژی اتمی ایران در صنایع بارور نمودن اورانیوم فرانسه با کمیساریای انرژی اتمی فرانسه مشارکت نماید . قرارداد خرید دو نیروگاه هریک بقدرت ۹۰۰ مگاوات بامضاء رسید .

دولت شاهنشاهی موافقت خود را با پرداخت یک وام یک میلیارد دلاری به کمیساریای انرژی اتمی فرانسه اعلام نمود که شرایط آن جداگانه بامضاء رسید .

— در مورد مسکن هیاتهای نمایندگی دو کشور از همکاری دو کشور اظهار رضایت نمودند و قرار شد در آینده باتوجه به شرایط همکاریهای نزدیکتر در اجرای موافقتنامه مربوطه تسریع گردد .

— در زمینه پترو شیمی قرار شد یک واحد تولید آمونیاک بطرفیت ۱۲۰۰ تن در روز با همکاری شرکت فرانسوی GARDINIER در ایران تاسیس گردد .

همچنین کمیسون از تاسیس یک شرکت مختلط ایران و فرانسه بنام IRAN-OCEAN برای حمل و نقل مواد پترو شیمی اظهار خوشوقتی نمود .

— یک قرارداد همکاری بین وزارت بهداشتی ایران و یک شرکت فرانسوی جهت ساختن چند بیمارستان بطرفیت ۲۰۰۰ تخت بامضاء رسید که کمیسون مشترک از وجود چنین قراردادی اظهار رضایت نمود .

— در مورد همکاریهای صنعتی مذاکراتی جهت تاسیس یک کارخانه تولید فولاد مخه عی در اهواز با شرکت و همکاری شرکت CREUSOT - LOIRE انجام گرفت . کمیسون قرارداد تولید یکصد هزار اتومبیل رنو را در سال که قرار است مونتاژ اتومبیلیهای مزبور بزودی شروع گردد مورد تصویب قرارداد .

— قرار شد با همکاری فرانسه سیستم تلویزیون رنگی سکام در ایران تاسیس گردد .

— کمیسون از نتیجه حفاری و اکتشاف گاز در کنگان اظهار رضایت نمود و قرار شد همکاری فرانسه و ایران در این زمینه تعقیب گردد .

— در مورد کشاورزی کمیسون کلیه طرحهای مورد اجرا و قراردادهای ایران و فرانسه را برای تهیه و تحویل گوشت مرغوب و شکر و گسترش دامپروری و صنایع غذایی مورد تصویب قرارداد و مذاکرات لازم جهت توسعه همکاریهای کشاورزی طرفین انجام گرفت .

— علاوه برمسائل فوق کمیسون درباره همکاریهای ایران و فرانسه درباره آموزش

حرفه ای - حمل و نقل دریائی - بیمه و سرمایه گذاری تصمیماتی اتخاذ نمود .
 درزمینه فرهنگی نیز روابط دیرین دو کشور پس از زمامداری ژنرال دوگل گسترش
 بیشتری پیدا کرد و در حال حاضر متجاوز از ۳۰۰۰ نفر دانشجوی ایرانی در رشته‌های
 مختلف در فرانسه سرگرم تحصیلند و در ایران نیز بر تعداد مدارس فرانسه زبان و
 گنجایش پذیرش دانش‌آموزان در مدارس مزبور افزوده شده است . در چهار چوب
 همکاریهای فنی و فرهنگی میان ایران و فرانسه دو موافقتنامه بامضاء رسیده است .
 ۱- موافقتنامه فنی و علمی دیماه ۲۵۲۶ برای تشریک مساعی در ایران کادر علمی
 و فنی و اداری و کمکهای فنی و تشکیل دوره‌های کارآموزی و مبادله نشریات .
 ۲- موافقتنامه فرهنگی آبان ۲۵۳۲ برای اعزام دو بیست استاد و مربی و کارشناس
 به ایران .

در زمینه شناسائی ایران دانشمندان فرانسوی مطالعات بسیار نموده و از دیگر
 خاور شناسان گوی سبقت را ربوده اند و بسیاری از آثار شعرا و کتابهای ایرانی از طرف
 محققین مزبور به فرانسه ترجمه شده است .

معاهدات معتبر دیگر بین ایران و فرانسه از این قرارند:

عنوان معاهده	محل امضاء	تاریخ اجراء
عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه	تهران	۲۴۹۳/۴/۱۴
عهدنامه اقامت و دریا نوردی	تهران	۲۵۲۸/۷/۱۲
عهدنامه استرداد مجرمین و نامه های تفسیری مورخ ۲۸ مه و ۸ ژوئن ۱۹۶۶ (۱۸ و ۷ خرداد ماه ۲۵۲۵)	تهران	۲۵۲۵/۱۱/۱۹
موافقتنامه مربوط به شناسائی ارزش دیپلم تحصیلات متوسطه ایران	پاریس	۲۴۸۸/۲/۵
پروتکل بیمه دانشجویان ایرانی در فرانسه	پاریس	۲۵۳۱/۴/۱۰
موافقتنامه همکاری فنی جهت ایجاد یک مرکز بافندگی در اصفهان	تهران	۲۵۱۸/۲/۲۱
تبادل نامه درباره معافیت متقابل شرکتهای هواپیمائی از پرداخت مالیات بر درآمد	تهران	۲۵۱۵/۶/۸
موافقتنامه درباره لغو روادید	پاریس	۲۵۲۴/۱۲/۱۰
موافقتنامه همکاری فنی درباره تعلیمات حرفه ای و پروتکل ضمیمه (بین ایران و فرانسه و سازمان بین المللی کار)	تهران	۲۵۲۰/۲/۱۳
موافقتنامه همکاری فنی و علمی	تهران	۲۵۲۷/۱۲/۳
موافقتنامه همکاری فنی ایران و فرانسه درباره کارخانه باروت سازی پارچین	تهران	۲۵۲۹/۳/۲۷
موافقتنامه در مورد ایجاد دانشگاه همدان		۲۵۳۱/۱۲/۷

فنلاند

روابط سیاسی بین ایران و فنلاند قبل از سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر وجود نداشت. در سال ۲۴۸۴ دو دولت مبادرت به استقرار روابط نمودند ابتداسفرای ایران در لهستان و روسیه و سپس در سوئد در آن کشور آکر دپتیه بودند، در آذر ماه ۲۴۹۰ یک عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه بین دو کشور در مسکو بامضاء رسید. نظر به علاقه دو کشور به بسط و توسعه روابط موجود فیما بین، دو کشور در بهمن ماه ۲۵۲۳ تصمیم گرفتند نمایندگان سیاسی خود را بدرجه سفارت کبری ارتقاء دهند. در حال حاضر سفیر شاهنشاه آریامهر در سوئد، در هلسینکی آکر دپتیه میباشد.

دولت فنلاند در سال ۲۵۳۳ تصمیم به افتتاح سفارت مقیم در تهران گرفت و آقای اوگندال اولین سفیر مقیم فنلاند در دربار شاهنشاهی در ۱۶ نوامبر همان سال استوارنامه خود را به پیشگاه مبارک ملوکانه تقدیم داشت.

موافقتنامه لغو روادید بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت فنلاند در تاریخ ۲۵۲۸/۲/۵ ضمن تبادل نامه هائی امضاء شد و از همان تاریخ لازم الاجرا گردید.

در سال ۲۵۲۹ اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران بدعوت حضرت ککونن رئیس جمهوری فنلاند به هلسینکی عزیمت فرمودند.

در سال ۲۵۳۰ حضرت ککونن رئیس جمهوری فنلاند که ریاست کمیته فنلاندی جشن شاهنشاهی ایران را بعهده داشتند، برای شرکت در جشن دو هزار و پانصدمین سال بنیان گذاری شاهنشاهی ایران به ایران آمدند و در مراسم جشن حضور یافتند. باین مناسبت نشریاتی درباره ایران و تاریخ و فرهنگ کشور ما و ترجمه هائی از غزلیات حافظ شیراز و اشعار جلالالدین رومی در فنلاند منتشر شد.

از سال ۲۵۳۱ روابط اقتصادی دو کشور نضج گرفت و مذاکراتی در زمینه گسترش روابط اقتصادی بین مقامات دو کشور انجام گرفت.

در خرداد ۲۵۳۴ آقای جرمولین وزیر بازرگانی فنلاند درراس هیاتی بتهران سفر نمود و با آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر و عده ای از مقامات اقتصادی و بازرگانی ملاقات و مذاکراتی پیرامون توسعه روابط اقتصادی بعمل آورد. در پایان این مذاکرات

پروتکلی بین وزیر بازرگانی فنلاند و وزیر بازرگانی ایران بامضاء رسید . خلاصه توافق های این پروتکل بشرح زیر است :

– تشکیل کمیسیون مشترکی بمنظور بررسی مفاد پروتکل و اتخاذ تصمیم برای توسعه روابط بازرگانی اقتصادی و فنی بین دو کشور .

– توسعه میزان مبادلات دوکشور در زمینه جنگلداری و صنایع چوب ، خمیر کاغذ و کاغذ سازی ، معدن و صنعت ذوب آهن ، صنعت الکترونیک ، فعالیتهای ساختمانی شامل خانه های پیش ساخته ، سیستم های توزیع شامل انبارها ، سیلو و سردخانه ، کشتی و تجهیزات بندری ، حمل و نقل و جاده سازی ، صنایع غذایی ، شیمیائی ، ساخت و تجهیز مدارس ، بیمارستانها و هتل ها .
عهدنامه های معتبر بین ایران و فنلاند :

۱- عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه آن منعقد در مسکو در ۱۲ دسامبر ۱۹۳۱ که از ۲۱ فوریه ۱۹۳۳ لازم الاجرا گردیده است .

۲- مبادله نامه درباره لغووادید مورخ ۲۵ آوریل ۱۹۶۹ که از اول مه ۱۹۶۹ لازم الاجرا گردیده است .

لوکزامبورگ

روابط سیاسی بین ایران و گراندوسه لوکزامبورگ از مرداد ماه ۲۵۰۸ برقرار شده و سعیران شاهنشاه آریامهر در بلژیک در لوکزامبورگ آکر دینه هستند و سفارت بلژیک در دربار شاهنشاهی حافظ منافع اقتصادی گراندوسه لوکزامبورگ در ایران میباشد .

اساس روابط دو کشور عهدنامه تجارت و بحریمائی با اتحادیه اقتصادی بلژیک و لوکزامبورگ و پروتکل اختتامیه منعقد در ۱۸ آذر ۲۴۸۹ و همچنین موافقتنامه لغو رؤا دید با دول بلژیک - هلند و لوکزامبورگ مورخ ۱۱ دیماه ۲۵۲۳ میباشد .

در سال ۲۵۳۰ هنگام برگزاری جشن دو هزار و پانصدمین سال بنیان گذاری شاهنشاهی ایران کمیته مهمی مرکب از شخصیتهای سیاسی ، علمی و فرهنگی لوکزامبورگ تحت ریاست عالیبه والا حضرت پرنس ژان گراندوک لوکزامبورگ تشکیل گردید که فعالیت قابل ملاحظه ای برای شناساندن تمدن و فرهنگ ایران در گراندوسه بعمل آورد و والا حضرت پرنس ژان گراندوک و والا حضرت پرنس ژوزفین شارلوت گراندوشس لوکزامبورگ برای شرکت در جشن به ایران مسافرت نمودند .

مالت

روابط ایران و مالت با مسافرت آقای DON MINTOFF نخست وزیر آن کشور به ایران در سال ۲۵۳۰ و ملاقاتهاییکه مشارالیه در هنگام اقامت کوتاه خود در ایران با جناب آقای هویدانخست وزیر و جناب آقای خلعت بری وزیر امور خارجه بعمل آورد آغاز گردید و دو کشور موافقت نمودند که در سطح سفارت روابط سیاسی برقرار نمایند .

پس از اعلام رسمی استقلال مالت در سال ۲۵۳۳ سفرای دو کشور در لندن بسمت سفیر آکرديته در دربار شاهنشاهی و مالت تعیین گردیدند و سفیر شاهنشاه آریامهر در لندن طبق برنامه ای که از طرف دولت مالت تنظیم شده بود در اردیبهشت ماه سال ۲۵۳۴ استوارنامه خود را به رئیس جمهوری آن کشور تقدیم و با نخست وزیر و سایر مقامات دیگر مالت ملاقات نمود .

نـروژ

از سال ۲۴۶۴ که استقلال نروژ اعلام گردید ابتدا سفرای ایران در روسیه و پس از تاسیس سفارت در استکهلم در سال ۲۴۶۹ سفرای ایران در سوئد در نروژ آکر دپته بودند. سفارت ایران در اسلو در ۳۰ فروردین ۲۵۲۲ تاسیس گردید و از آن پس روابط ایران و نروژ بر اساس اصول تفاهم کامل و همکاری مثبت گسترش یافت .

در سال ۲۵۲۶ موافقتنامه لغو روادید بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت پادشاهی نروژ از طریق مبادله نامه در اسلو صورت گرفت .

در سال ۲۵۳۰ اعلیحضرت اولاف پنجم پادشاه نروژ برای شرکت در جشنهای دوهزار و پانصدمین سال بنیان گذاری شاهنشاهی به ایران آمدند .

در سال ۲۵۳۱ بمنظور بسط روابط فرهنگی بین دو کشور انجمنی بنام انجمن دائمی ایران و نروژ تاسیس گردید .

در خرداد ماه ۲۵۲۴ آقای پرکلیپ وزیر دارائی نروژ در راس یک هیئت هفت نفره به ایران مسافرت کرد . وزیر دارائی نروژ در این سفر بافتخار شرفیابی به پیشگاه مبارک ملوکانه نائل آمد و با آقایان فریدون مهدوی وزیر بازرگانی - فرخ نجم آبادی وزیر صنایع و معادن - دکتر منوچهر اقبال رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران - هوشنگ انصاری وزیر اقتصادی و دارائی درباره توسعه روابط اقتصادی و بازرگانی بین ایران و نروژ مذاکره بعمل آورد . در ۲۰ خرداد ماه یک موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین ایران و نروژ بامضاء رسید .

عهدنامه هائیکه بین ایران و نروژ بامضاء رسیده است عبارتند از :

محل امضاء پاریس که از تاریخ ۲۴۹۱/۶/۷	۱ - عهدنامه مودت و تجارت
قابل اجرا میباشد	و بحر پیمائی
محل امضاء تهران که از تاریخ ۲۵۱۵/۸/۱۳	۲ - تبادل نامه در باره معافیت
قابل اجرا میباشد	مقابل شرکتهای هواپیمائی از

- ۳- پروتکل عهدنامه مودت و تجارت
و بحرپیمائی
محل امضاء پاریس که از تاریخ ۲۴۸۹/۱۱/۱۱
قابل اجرا میباشد
- ۴ - تبادل نامه در باره لغو
روادید
محل امضاء اسلو که از تاریخ ۲۵۲۶/۱۱/۱۱
قابل اجرا میباشد .

واتیکان

سفارت ایران در دربار پاپ اعظم در ۱۷ اسفند ۲۵۱۲ افتتاح شده است. روابط ازیدو افتتاح نمایندگی سیاسی همواره براساس تفاهم کامل ادامه داشته است ابتکارات اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در زمینه تحکیم مبانی صلح و مبارزه با فقر و جهل و بیماری و کمک به کشورهای نیازمند و همچنین پی ریزی برنامه های مرفقیانه صنعتی ، اجتماعی و فرهنگی ایران مکرر مورد تحسین و تائید حضرت پاپ اعظم قرار گرفته است و همچنین کوششهای اسقف اعظم کاتولیک های جهان بمنظور تحکیم مبانی صلح و ایجاد روح برابری و بشر دوستی مورد تائید و پشتیبانی دولت شاهنشاهی بوده است .

هـلـنـد

اولین نمایندگی سیاسی شاهنشاهی در هلند در سال ۲۴۶۱ شاهنشاهی گشایش یافت و دولت هلند نیز ۸ سال بعد سفارت در تهران تاسیس نمود. ولی سفارت ایران در سال ۲۴۷۸ یعنی یکسال قبل از کودتای سوم اسفند بعلت مضیفه مالی دولت تعطیل شد و سفرای ایران در آلمان، در هلند آکر دپتیه شدند و پس از آغاز جنگ دوم جهانی بعلت اشغال هلند از طرف نیروهای آلمان روابط قطع شد. پس از پایان جنگ مجدداً "روابط سیاسی بین دو کشور برقرار گردید و سفارت شاهنشاهی در لاهه در سال ۲۵۰۹ دوباره افتتاح شد. در آغاز سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کبیر هر چند ما در هلند نمایندگی سیاسی نداشتیم و هلند نیز در تهران نمایندگی سیاسی نداشت ولی دولت هلند بر اساس فصل ششم عهدنامه مرداد ۲۴۱۶ از حق قضاوت کنسولی استفاده میکرد و یکی از کشورهایی بود که بخشنامه الفاء کاپیتولاسیون را دریافت کرد.

عهدنامه مودت ایران و هلند در ۱۴ ماده و یک پروتکل که در تاریخ ۲۱ اسفند ۲۴۸۸ امضاء شد جانشین قرارداد قبلی گردید و روابط دو کشور بر اساس حقوق مساوی و احترام متقابل قرار گرفت. ولی آغاز مناسبات بسیار دوستانه و روابط اقتصادی و فرهنگی را باید بعد از جنگ دوم جهانی و در زمان سلطنت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر دانست بخصوص سفر رسمی شاهنشاه آریامهر به هلند در بهار سال ۲۵۱۸ به روابط موجود بین دو کشور تحرک بیشتری بخشید.

طی این سفر گذشته از مذاکرات ثمر بخشی که باشخصیتهای برجسته دولت هلند پیرامون گسترش روابط بعمل آمد دومین نفتکش سی و سه هزار تنی "محمد رضا شاه" که به سفارش شرکت ملی دریانوردی ایران در هلند ساخته شد و یکی دیگر از کشتیهای ناوگان تجاری ایران ساخته شده در این کشور بود توسط شاهدخت مارگریت دختر سوم ملکه هلند به آب انداخته شد.

در سالهای اخیر توجه محافل اقتصادی هلند نسبت به ثبات سیاسی و شرایط مساعد روز افزونی که در کشور ما وجود دارد جلب شده است. در سال ۲۵۲۸ هیئت بزرگی مرکب از متخصصین امور اقتصادی و سرمایه داران هلندی بریاست آقای "دوبلاک" وزیر امور اقتصادی وارد تهران گردید و رویهمرفته نتیجه مسافرت هیئت مذکور به ایران

رضایتبخش بوده است . در سال ۲۵۲۸ تماسهای حاصله ، روابط اقتصادی دو کشور را درمجرای تازه‌ای انداخت و آمارهای مربوطه نشان میدهد که فعالیت اقتصادی و بازرگانی دو کشور بنحو محسوسی گسترش یافته است .

نزول اجلال موکب مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران به هلند در روزهای ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ تیر ماه ۲۵۲۹ که بنا بدعوت خصوصی علیاحضرت ژولیا نا ملکه هلند صورت گرفته بود فرصت مناسب دیگری بوجود آورد که در کلیه مجامع و محافل هلند ترقیات چشمگیر و ثبات سیاسی و اقتصادی ایران تحت رهبری خردمندانه شاهنشاه آریامهر مورد بحث قرار گیرد و جراید هلند در مورد روابط دوستانه دو خانواده جلیل سلطنتی و همچنین توسعه روابط اقتصادی و فنی و فرهنگی بین ایران و هلند قلم فرسائی کنند .

در تاریخ ۲۵ تا ۲۸ تیر ماه ۲۵۳۳ وزیر امور خارجه هلند به ایران سفر کرد و به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد وی همچنین با آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر و آقای خلعت بری وزیر امور خارجه ملاقات کرد و مذاکراتی در زمینه گسترش مناسبات فیما بین و مسائل مورد علاقه دو کشور بعمل آورد .

معاهداتی که در پنجاه سال اخیر میان دو کشور منعقد شده بشرح زیرند :

۱ - عهد نامه مودت و پروتکل اختتامیه	در تاریخ ۲۴۸۹/۱۰/۲۷
۲ - موافقت نامه فرهنگی	در تاریخ ۲۵۲۰/۷/۸
۳ - موافقت نامه هواپیمائی	در تاریخ ۲۵۲۵/۱۲/۱۳
۴ - تبادل نامه در باره معافیت متقابل شرکتهای هواپیمائی از پرداخت مالیات بر درآمد	در تاریخ ۲۵۱۵/۵/۱۵
۵ - تأییدیه مورخ ۱۷ ژوئن ۱۹۶۷	در تاریخ ۲۵۲۷/۴/۲۲
۵ - تبادل نامه در باره اختیارات کنسولها در نجات کشتیها	در تاریخ ۲۵۱۶/۱۲/۲۸

در تاریخ ۲۵۲۷/۲/۱۴

۶- تبادل نامه در باره معافیت

مقابل شرکتهای کشتیرانی از

پرداخت مالیات بر درآمد

در تاریخ ۲۵۲۳/۱۰/۱۱

۷- موافقتنامه لغو روادید بادول

هلند ، بلژیک و لوکزامبورگ

یونان

روابط سیاسی ایران و یونان از سال ۲۴۲۰ برقرار شده و سفرای ایران در استانبول در آتن آکر دیته بودند. در دیماه سال ۲۴۹۰ یک عهدنامه تجارت و اقامت و بحریمائی در ۱۸ ماده و یک پروتکل و یک عهدنامه مودت شامل ۶ ماده و یک پروتکل جانشین قرارداد سابق که در ابتدای استقرار روابط منعقد گردیده بود شد. ولی تا جنگ بین المللی دوم روابط توسعه چندانی نیافت. در زمان جنگ پس از اشغال یونان از طرف آلمان دولت پادشاهی یونان در قاهره مستقر شد و دولت شاهنشاهی در ۱۳ تیر ماه ۲۵۰۳ به اعزام کاردار موقت نزد دولت یونان مقیم قاهره اقدام نمود که تا پایان جنگ این ماموریت را عهده دار بود.

سفارت ایران در آتن در اول خرداد ماه ۲۵۱۹ تاسیس شد. در تاریخ ۲۵۲۱ بعلت صرفه جوئی در بودجه، سفیر احضار و یکی از رایزنان سفارت بعنوان کاردار در آتن باقی ماند. دولت شاهنشاهی در خرداد ۲۵۲۵ مجدداً اقدام به اعزام سفیر نمود و از آن تاریخ سفارت شاهنشاهی در آتن دائر است.

در تاریخ ۲۳ آبان ماه ۲۵۲۷ با مبادله اسناد مصوب قرارداد فرهنگی ایران و یونان قدم دیگری در راه گسترش و توسعه مبادلات فرهنگی بین دو کشور برداشته شد و دولت یونان بورسهای تحصیلی در اختیار مقامات ایرانی گذاشت. در سال ۲۵۳۰ در تعقیب توافقی که با دولت یونان بعمل آمد پروازهای هواپیمائی ملی ایران به اروپا از طریق آتن آغاز شد و در همان سال نیز انجمن فرهنگی ایران و یونان تاسیس و فعالیتهای مهمی در راه توسعه روابط فرهنگی دو کشور بعمل آورد.

در تعقیب اقدامات و مذاکراتی نیز که در جهت توسعه فعالیتهای شرکت ملی نفت ایران بعمل آمد در فروردین ماه ۲۵۳۱ توافقنامه ای بین شرکت ملی نفت ایران و گروه سرمایه گذاری یونانی (نیارخوس) مبادله و شرکت مختلطی در یونان تشکیل شد لیکن عدم حصول توافق در مورد شرایط ناظر به تحویل نفت خام و حق تصفیه و غیره بین گروه نیارخوس و دولت یونان مانع ادامه همکاری شرکت ملی نفت ایران و گروه مزبور گردید. در سال ۲۵۲۸ با توافق دو دولت صدور روادید جهت اتباع دو کشور لغو گردید.

آقای دیمیتریوس بیتسیوس وزیر امور خارجه یونان و بانو بدعوت آقای عباسعلی خلعت بری وزیر امور خارجه از تاریخ ۲۷ خرداد تا ۲ تیر ماه ۲۵۳۴ بمنظور مذاکره درباره گسترش روابط سیاسی و اقتصادی و بازرگانی در راس هیاتی به ایران مسافرت نمود .

وزیر امور خارجه یونان در این سفر به پیشگاه مبارک ملوکانه شرفیاب شد . آقای بیتسیوس با آقای خلعت بری وزیر امور خارجه و سپس با آقای فریدون مهدوی وزیر بازرگانی و آقای کیانپور وزیر اطلاعات و جهانگردی و آقای جابری انصاری وزیر مسکن و شهرسازی ملاقات و مذاکراتی بعمل آورد .

مدیر کل وزارت بازرگانی یونان در راس هیاتی در آبانماه ۲۵۳۴ بمنظور مذاکره در باب امکانات همکاریهای اقتصادی و بازرگانی با مقامات ایرانی به ایران سفر کرد . از طرفی مدیر کل بازرگانی خارجی وزارت بازرگانی در راس هیاتی از کارشناسان اقتصادی در بهمن ماه به یونان مسافرت نمود . در این سفر یک موافقتنامه بازرگانی بین ایران و یونان منعقد گردید . بر اساس این موافقتنامه بمنظور گسترش هرچه بیشتر مناسبات و افزایش حجم تجارت بین دو کشور طرفین موافقت کردند تسهیلات لازم را جهت توسعه مناسبات بازرگانی فراهم سازند .

فهرست معاهدات معتبر بین ایران و یونان بشرح زیر است :

تاریخ اجراء

۲۵۰۸/۵/۲۲	۱- عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه
۲۵۰۸/۶/۲۲	۲- عهدنامه اقامت و تجارت و دریانوردی
۲۵۲۷/۹/۲۳	۳- موافقتنامه فرهنگی
۲۵۳۴/۱۱/۴	۴- موافقتنامه بازرگانی
۲۵۲۸/۶/۱۰	۵- تبادل نامه در باره لغو روادید

فهرست منابع و مآخذ

- ۱- کتاب انقلاب سفید نوشته اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر
- ۲- کتاب ماموریت برای وطن نوشته اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر
- ۳- سیاست مستقل ملی ایران از انتشارات اطلاعات و مطبوعات وزارت امور خارجه
- ۴- انقلاب سفید و سیاست مستقل ملی ایران
- ۵- روابط خارجی ایران از جلد اول تا نهم از انتشارات وزارت امور خارجه
- ۶- نشریه اخبار و اسناد از شماره سال ۲۵۲۸ تا ۲۵۳۳ از انتشارات اداره اطلاعات و مطبوعات وزارت امور خارجه
- ۷- گزارشهای سیاسی مربوط به پنجاه سال سلطنت دودمان پهلوی تهیه شده در مرکز بررسی و تنظیم اسناد وزارت امور خارجه
- ۸- تاریخچه وزارت امور خارجه از انتشارات اداره کارگزینی وزارت امور خارجه
- ۹- سالنامه ۲۴۷۲ وزارت امور خارجه از انتشارات وزارت امور خارجه
- ۱۰- سالنامه ۲۴۹۴ وزارت امور خارجه از انتشارات وزارت امور خارجه
- ۱۱- فهرست معاهدات معتبر ایران با سایر دول
- ۱۲- نشریه سه ماهه وزارت امور خارجه شماره‌های خرداد ۲۵۰۸ و مهرماه ۲۵۱۸
- ۱۳- آرشيو اطلاعاتی اداره سوم سیاسی
- ۱۴- فرانسه و روابط دیرین آن با ایران از انتشارات اداره سوم سیاسی وزارت امور خارجه
- ۱۵- آلمان فدرال از انتشارات اداره سوم سیاسی وزارت امور خارجه
- ۱۶- نظری به اتریش از انتشارات اداره سوم سیاسی وزارت امور خارجه
- ۱۷- شمه‌ای درباره کشور پادشاهی بلژیک از انتشارات اداره سوم سیاسی وزارت امور خارجه

علاوه بر منابع مذکور از کتابهای زیر نیز استفاده شده است :

- ۱- مجموعه ایرانشهر جلد اول و دوم از انتشارات کمیسیون ملی یونسکو در ایران
- ۲- تاریخ روابط خارجی ایران تألیف عبدالرضا هوشنگ مهدوی
- ۳- رقابت روسیه و غرب در ایران نوشته جورج لنزوسکی استاد دانشگاه هامیلتون

ULB Halle

3

008 918 805

21

WA

1523

بناسبت آئین ملی بزرگداشت پنجاه سال شاهنشاهی پهلوی

وزارت امور خارجه

کلیاتی درباره:

روابط دولت شاهنشاهی ایران

با اروپای غربی

«حوزه مسؤلیت اداره سوم سیاسی»

اداره انتشارات و مدارک
بهمن ماه ۲۵۳۵ شاهنشاهی

تتبیکننده: اداره سوم سیاسی

